

Svatí Cyrill a Methoděj, apoštolové Slovanů.

Český překlad

pastýřského listu biskupa bosensko - srěmského,

Josefa Strossmayera.

V Brně 1881.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktinů Rajhradských.

Svatí Cyrill a Methoděj, apoštolové Slovanů.

Český překlad

pastýřského listu biskupa bosensko - srěmského,

Josefa Strossmayera.

Vyňatek časopisu „Škola B. S. P.“

V Brně 1881.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktinů Rajhradských.

Milení v Kristu bratři!

Rozmilý lide můj křesťanký!

Nsouť slavnosti, jež všecek svět křesťanský slaví. Jsouť to slavnosti uvádějící nám na paměť život a tajemství Pána našeho a neposkvrněné Matky Jeho — Bohorodičky; podobné slavnosti jsouť i svátek sv. Jana Křtitele, jenž v životě už matčině posvěcen byv, nade všecky tvory lidské — vyjma Matku Boží — povýšen byl; svátek sv. Josefa, ochrance i obrance Ježíšova a přímluvčího celé Církve Boží na zemi; svátky sv. apoštolův, na nichž jako na pevných základech — vedle sebe samého — založil a vystavěl Kristus sv. Církev, pokladnu to a dědičku všech oněch milostí, jichž On pokolení lidskému vydobyl a cenou krve své na dřevě kříže na věky pojistil. Ale kromě těch a podobných svátků všeobecných má každý chrám, každé biskupství, každý národ své vlastní světce, jež obzvláštním způsobem ctí a vzývá.

Náš stoličný chrám zasvěcen jest sv. Petru, hlavě apoštolské a kmenu jednoty církevní, což zajisté srovnává se s jednou z našich nejpodstatnějších potřeb národních. Naše biskupství srémské, kteréž původu jest apoštolského, zasvěceno jest nyní sv. Demetriu, jenž u věhlasu svém starému městu Srému odebral jméno římské a dal jméno své, t. j. Mitrovce. Naše prastaré biskupství bosenské zasvěceno jest starému proroku Eliáši, což důkazem jest, že my od doby pradávné v úzkém spojení jsme bývali s Východem, jenž plným právem sv. Eliáše obzvláštním ctí a vzývá způsobem. Totéž platí i o různých národech. Jeden národ ctí s popřední pobožností sv. Štěpána a Ladislava, druhý sv. Severina a Leopolda, třetí sv. Václava a Jana z Nepomuku, čtvrtý sv. Kazimíra a Stanislava, pátý sv. Mikuláše a Savu; a všecken národ slovanský ctí a vzývá sv. Cyrilla a Methoděje, o nichž plným právem říci možná, že jsou národu slovanskému tím, čím sv. Petr a Pavel celému křesťanstvu jsou. Žel Bohu! — zvláště my Slované katoličtí jsme o to až do nejnovější doby nedbali. Bohužel, že nás i s této stránky velevážné zmocnila se jakási nedbalost, pro kterou my rádi po cizím se sháníme, na svou vlastní věc, byť jak svatá a šlechetná ona byla, zapomínáme; škodná nedbalost, pro kterou skoro ani dost

málo nehájíme onoho svatého tajemství budoucnosti, na něž nás prozřetelnost Boží očividně pozývá, a o němž, aby co nejdříve se uskutečnilo a splnilo, všechny síly duše i srdce našich by pracovati měly. Ale díky Bohu! — i v ohledu tom se věci mezi námi od některé doby zlepšují. Zdá se, že jsme se už i my Slované z hlubokého sna a pohodlí svého probudili; zdá se, že i my už přesvědčovati se počínáme, že život jest — nejen jednotlivce — ale celých národův šlechetný zápas, a že vyšší účelové nejen věčného ale i pozemského života jenom cenou ustavičné práce a neustálé oběti postihnouti se dají. I nám už v životě i veřejném i soukromém počíná před očima zářiti ona věčná pravda, kterou Pán a Spasitel náš vyslovil vzácným podobenstvím o služebnících, jimž svěřil své hřivny a dary; jen ti vládnou a užívají, kteří s hřivnami a dary svými věrně a bedlivě těžili, kdežto sluha nedbalý sama sebe do temnosti, otroctví a všeho zla odsoudil, zakopav dary sobě svěřené z jakéhosi strachu a ostýchání do země. „Ejicite eum — praví o něm písmo — in tenebras exteriores, ibi erit fletus et stridor dentium“ t. j. uvrzte jej do temností zevnitřních, tamť bude pláč a skřípění zubů. To jsou oni málomyslníci a nedbalci v každém národě, kteří u věčném váhání žijí, kteří ani jedné z těch otázek, o nichž třeba mysliti a rozhodovati, do dna nepromyslí, kteří složivše ruce v klín od slepého jakéhos osudu a Bůh ví od jakých jiných ještě neobyčejných událostí spásu a svobodu národa svého očekávají. To jsou také ti, jenž křesťanství se odřekli, jenž by národ na věky na smrt odsoudili, do temnosti a všelikého neštěstí jen proto zavedli, aby v pokoji a rozkoši, v počtě a moci kořisti své užívati mohli. Chvála Bohu! — jak jsem řekl — věci aspoň trochu u nás se polepsily, jelikož už od několika rokův i biskupové i knězi naši snaží se a pečují o to, aby národ náš zvykl si víc než posud pozírati na svaté své patrony a apoštoly Cyrilla a Methoděje, a aby je bedlivěji v potřebách svojich vzýval; a chvála Bohu, dobrý lid náš v ohledu tom jakož i v každém jiném rád svatým a šlechetným záměrům kněží svojich se podává. I poněvadž rok minulý jak duchovenstvu tak lidu našemu křesťanskému i věci té nové poučení a novou pohnutku donesl, bude výsledek snažení toho budoucně ještě hojnější a plodnější.

Mezi nejzávažnější a nejutěšenější událostí roku minulého počítáme plným právem ono dobrodiní požehnané, jež sv. Otec Lev XIII. z veliké dobroty a lásky své otcovské celému Slovanstvu proukázati — zvláštním okružníkem nařídív, aby slavnost sv. apoštolův našich

Cyrilla a Methoděje po všem světě slavnějším než posud se odbývala a slavila způsobem. Týká se událost' ta poněkud všech Slovanů vůbec, ale obzvláště nás katolíků, jenž v Otcí sv. ctíme nejen onu svatou lásku a dobrotu, již on k nám ze samého Srdce Ježíšova čerpá, ale zároveň i onu svrchovanou moc a vládu, jížto se svatá víra a jednota v Církví Boží čista a neposkvřněna zachovává, a veškerá Církev oním řádem a zákonem se naplňuje, jenž s úmyslem Ježíšovým a s věčným úřadem svaté matky Církvě se srovnává. Já poděkoval jsem už ve jménu svém a celého biskupství srdečně a upřímně sv. Otcí za dar ten; i vážnou odpověď, jíž se mi tu dostalo, považuji za zvláštní dar milosti, kterou mně dobrotivý Bůh posilňuje, abych mnohé a mnohé kříže a trampoty, jež nyní s povoláním mým svatým spojeny jsou, trpělivěji a skroušeněji snášel. Chvála věčná za dar ten nejprve Bohu, potom sv. Otcí papeži! Toť také příčinou jest, že jsem za předmět letošního svého listu k dobrému lidu a duchovenstvu svému obral sobě vzácný okružník sv. Otce Lva XIII., t. j.: Život sv. Cyrilla a Methoděje s rozbořem příčiny, proč je zvláštním způsobem ctíti a vzývati máme. To jest tuším vzhledem k papežskému okružníku dotečnému svatou povinností každého katolického biskupa, který mezi Slovany svaté povolání své zastává. V ohledu tom samy sebou se tu naskytují otázky as podobné: jaký byl mezi námi Slovany hlavní směr apoštolského působení sv. Cyrilla a Methoděje? — čemu se nám ze svatého života jejich obzvláště přiučiti jest? — co na skutečích i životě našem pohaněti sluší? — jaký jest při tom záměr sv. prozřetelnosti Boží, když nyní zvláštním způsobem mezi Slovany budí a šíří sv. památku na apoštoly Cyrilla a Methoděje? — i jak se my Slované bez rozdílu těmto úmyslům Páně odevzdati máme?

Ovšem že cesty Boží nevyzpytatelný jsou, že rozumu lidskému není dáno určitě naznačiti čas a hodinu onoho tajemství milosti, jež Otec věčný samému sobě ponechal; ale přece rozhledneme-li se jednak dobře a bádavě po apoštolském životě sv. apoštolův, jednak pozříme-li na posvátnou řeč vrchního pastýře stáda Hospodinova, na dnešní poměry Slovanův i na hlavní tužbu jejich, aby totiž úkol Bohem sobě vykázaný postihli: tož nemůže býti pochybnosti, že prozřetelnost Boží vzpomínky sv. našich apoštolův za nynější doby k tomu použití hodlá; aby Slovany ponukla a upomněla na svatou jednotu u víře i Církví, již Bůh sám učinil věčným základem oné bratrské lásky a svornosti, oné ráznosti a rozhodnosti, beze které nic znamenitého na tom světě provésti nelze; i to hlavně proto, poněvadž

právě proti této jednotě svaté nyní odevšad hany a předsudky se silně šíří, jako že by jednota ta na úkor byla svobodě a pokroku národnímu, na úkor zvláštním tužbám a účelům, k nimž každý národ plným právem se nese. — Chceť prozřetelnost Božská oslavenější vzpomínkou sv. našich apoštolů důkaz a příklad poskytnouti všem Slovanům: že jednotou církevní, jakožto darem Božím, nic zkázy bráti nemůže, co národu jakkoliv přirozeno a milo jest; ale právě naopak, že v jednotě církevní mocí jakousi nadpřirozenou i svoboda i pokrok národní, i všecky obyčeje i všecky spravedlivé tužby národní se sesilují, ušlechťují a na postihnutí vyšších účelův upravují. Toť směr, kterým hodlám pozorovati okružník sv. Otce, čili — což totéž jest: život a apoštolské působení sv. našich apoštolův Cyrilla a Methoděje. Chci jmenovitě ukázati:

1. Jak sv. naši apoštolé Cyrill a Methoděj, hlásající a rozšiřující sv. víru Ježíše Krista mezi Slovany — k čemuž je Bůh už v prvém počátku života jejich byl ustanovil — celou duší i srdcem hlavně po jednotě v Církvi Boží toužili, a tím příklad nám všem dali, který následovati máme.

2. Kterak sv. naši apoštolé právě v jednotě té svaté vždy hledali a nacházeli všelikou podporu a obranu proti pronásledovníkům svým a nápadníkům; kterak ve svaté jednotě té vždy hledali a nacházeli pravou záštitu zvláštních práv, svobod a obřadův, jež ve svaté církvi mezi Slovany zaváděli, což jest nám všem opět naučením a připomenutím, abychom co do zvláštních tužeb svých a želání k této jednotě útočiště své brali.

I.

Svatí naši apoštolé Cyrill a Methoděj veškerým apoštolským působením svým mezi Slovany hlavně k tomu se nesli, aby jednota v Církvi Boží se vkořenila a zachovala. Pravím: jednota, která jest nejpodstatnější a nejjasnější známkou Církve Kristovy na zemi, jelikož není pochybnosti, že věčné Slovo, Ježíš Spasitel náš, hlavně na to člověkem se stal, aby celé pokolení lidské v jednu svatou rodinu, v jedno tělo tajemné přetvořil, jemuž On na věky hlavou, knězem i spasitelem zůstane. Tato svatá mysl a touha Božským Srdcem Jeho hlavně ovládala, když nás všecky na dřevě kříže cenou svaté krve své vykoupil, posvětil, pobratřil a na novo jako dítky Boží pod křídla věčného Otce svého postavil. Proto z celé duše prosí a úpí v modlitbě oné významné, kterou v předvečer umučení svého na věčného Otce se obrací, takto: Dej Otče věčný, aby nezahynul ani jeden

z těch, které jsem posvětil a v milost Tvou uvedl, ale aby všichni spaseni byli zůstávajíce mezi sebou jedni, jako Ty's, Otče můj, se mnou podstatou, mocí a slávou jedno. (Jan XVII.) Proto s Církví, s tajemnou to dědičkou svojí, na věky zůstává. (Mat. XXVIII.) Zůstává se sv. Srdcem i s láskou svou, zůstává se všemi tajemstvími svého utrpení a smrti své, tak že všichni se sv. Pavlem apoštolem s vroucným srdcem volati můžeme: „Ježíš dnes, zítra a na věky.“ Proto přirovnává Kristus Církev svatou zázračnému domu na vrcholu hory, který každý viděti, do něhož každý vejíti, v němž každý pomoc od onoho zla, jež jej na světě tom trápí, naléztí může. V nebeském domě tom vládne věčný mír a pokoj, v něm jediném nachází se Boží přípověď ohledně nesmrtelnosti naší, v něm všeci údové za jedním svatým účelem se nesou, v něm jsou jedni apoštolé, druzí proroci, třetí učitelé atd., kdežto hospodář o to s pomocí náčelníkův a klíčníkův pečuje, aby se všecken rozkol vyhladil, aby domácí nebyli jako děcka každou chvíli se měnící, ale aby dospěvše do zralosti doby Ježíšovy v jedné víře a lásce se sjednotili, a všelikou ctností, svatostí a spravedlností prospívali.

Proto Kristus Církví své uložil, aby den ode dne dál a dále mateřské křídlo své šířila a v náruč svoji nové a nové národy přijímala, dokud nepřijde doba ona svatá a blažená, kdy celé pokolení lidské přetvořeno bude v jedno stádo pod jedním vrchním pastýřem, což jest poslední cíl všeho vykoupení našeho a svaté Církev Boží na zemi.

Tot jest svatý a Božský úkol, pro který Bůh světce naše Cyrilla a Methoděje určil, když je na působení apoštolské mezi Slovany pozval; ale divná věc, že nejen každý krok jejich působnosti apoštolské mezi Slovany k tomu účelu směřuje, ale i všechny okolnosti života jejich před příchodem mezi Slovany. Na tři jen okolnosti znamenité z této doby života jejich chci upozorniti, a to předně: že narodili se v Soluni, jež tehdy po Cařihradě druhé zaujímal místo v evropském díle císařství východního, v Soluni pravím, pro kterou se dnes všecken skoro svět интересуje, neboť ona důležitým položením svým na zálivé moře egejského dříve nebo později znamenitý díl staré vážnosti a slávy Cařihradu odejme, stanouc se celému západu Evropy nejprvnější a nejkratší cestou a východištěm u východ a Indii; ale — prohlédajíc věci světa tohoto ze stanoviska vyššího — chováme my Soluň v úctě i proto: že v ní kdysi zdržoval se sv. Pavel, jenž dva krásné listy Soluňanům napsal, které do dnešního dne ve sv. písmě s pobožností čítáme; že v ní náš svatý Demetrius žil, když jako náměstník císařský nad Achají vládl, že tam za víru Kristovu krev svou

prolil a mučenicem se stal, že tam podnes stojí velikolepá basilika o pěti lodích vystavena kdysi na čest a uctění sv. Demetria — (dnes bohužel turecká modlitebna) — v níž bezpochyby tělo sv. Demetria odpočívá; proto že už v prastaré době ze Soluně do našeho Srěmu přenešen a ve starém katedrálním chrámě sv. Demetria uschován byl plášť krví mučeníka našeho skropený a posvěcený; ale kromě všeho toho blahoslavíme my Soluň hlavně proto, že v ní asi před 1000 lety zrodili se dva bratří naši sv. Cyrill a Methoděj. Rovněž i v tom viděti znamení prozřetelnosti Boží, že poměry v Soluně ondy téměř titěž byly jako dnes. Město bylo řecké; mluvilo se v něm po helensku, ale bylo v městě, bylo jmenovitě v okolí města množství Slovanův, jenž v neustálém a každodenním spojení s městem samým žili; naši bratří svatí byli rodem Řeci a mluvili jazykem řeckým, jenž tehdy branou byl ke všem uměním a vědomostem na světě, ale mluvívati od malička zároveň i slovansky, čehož nutná jim byla potřeba, jelikož se pomýšlelo na to, aby dnes neb zítra sv. úřad apoštolský mezi Slovany dobrým výsledkem zastávati mohli. Nástupce apoštolský nemůže býti bez dokonalé znalosti jazyka národního; jako Bůh kdysi zázračným způsobem apoštolům dar řeči udělil, aby všemu světu srozumitelní byli, podobně musí každý kněz nyní v době poapoštolské znáti dokonale řeč svého stáda, a běda pastýři, který by bez znalosti té opovážil se břímě úřadu apoštolského na sebe vzíti a je mlčky, bez řeči, němě nésti. Mimo to musí pastýř přinést stádu svému srdce a lásku, jako bylo Srdce a láska Pána Ježíše, jenž nad Jerusalemem hořké slzy plakal, že zarytě odpíral postaviti se pod křídlo Jeho; jenž na kříži, když za všecken svět umíral, obzvláštní modlitbou za nešťastný národ svůj u věčného Otce svého orodoval. Ale to jen tehdy dosíci se dá, vzejdou-li knězi z národa samého i znají-li jeho jazyk a tužby; jsou-li s národem svým takořka srostlí; cítí-li s ním rány jeho a bídy, aby je tím jistěji vyhojiti mohli; nestydí-li se za jeho opuštěnost; nelekají-li se rozmanitých útokův na lid činěných, a jsou-li v každém neštěstí hotovi býti za lid svůj obětí a zavržením tak jak k tomu každého kněze veliký apoštol národův svatým příkladem svým pobádá.

Toť jsou okolnosti, za jakých prozřetelnost Boží národu slovan-skému apoštoly připravila. Oba bratří od malička znali a milovali národ slovanský. Starší bratr Methoděj byl pro svou působnost neobyčejnou už v mládí ustanoven za strategu čili vladaře jednoho oddílu Slovanův, poblíže Soluně žijících; při příležitosti té bezpochyby poznal blíže a zamiloval sobě mírumilovný národ slovanský. Místo to

opustil brzy sv. náš Methoděj zvoliv stav duchovní a vstoupiv do samoty řeholní na hoře olympské. Mladší bratr Konstantin byl jinoch rozumu bystrého a vědomostí velikých; znamenitý znalec nejen západních ale zároveň i mnohých východních řečí. Známo jest z pramene jistého, že meškaje jednou po kterousi dobu v Chersonu, t. j. tuším v dnešní Sebastopoli, že našel starodávný rukopis slovanský se zlomky písem sv., v němž bádaje tak se jazyku rusko-slovanskému přiučil. Zatím byl i mladší bratr ten tétéž asi doby s bratrem starším v Cařihradě na kněze a řeholníka posvěcen, odmítnuv od sebe všechna i nejskvělejší nabídnutí světských poct a vyznamenání.

Druhá okolnost, kterouž úmysl prozřetelnosti Boží vzhledem na budoucí povolání našich apoštolů se zjevuje, jest: že sv. naši bratří posláni byvše císařem na poloostrov chersoneský, aby tam Kozary — národ to čudsko-tatarský — na víru Kristovu obraceli, našli tělo sv. Klementa. Týká se to ponejvíce bratra mladšího, jemuž učenost, moudrost, rozvaha a pronikavost duševní ve všech záležitostech všeobecných, dokud žil, první místo pojišťovala. Věděl sv. Cyrill ze staré pověsti, že sv. Klement, hájiv vytrvale a rázně víru Kristovu, císařem Trajanem do vyhnanství poslán byl; věděl, že zastáváje i později sv. úřad svůj, od téhož císaře na smrt odsouzen a s kamenem na hrdle do moře vhozen byl; věděl, že křesťané tehdejší sv. tělo Klementovo našli a na poblízkém kterémsi ostrově pohřbili. To znaje sv. Cyrill, upotřebil času svého pobytu v Chersonu k tomu, aby našel tělo Klementovo, což se mu pomocí dílem starých pramenů, dílem ústních podání skutečně podařilo na velikou radost vlastní i bratrovu a k nevýslovnému potěšení tehdejšího lidu křesťanského. Od té doby byly sv. ostatky Klementovy nerozlučnými přátely sv. našich apoštolův. I tážeme-li se: kdo sv. Klement byl? Tu odpovídá nám pověst takto: Sv. Klement — člen vznešené rodiny římské — byl učeníkem sv. Petra a třetím po něm na prestole římském následovníkem.

Jakožto papež napsal dva krásné listy Korintňanům na způsob listův oněch, které nedávno před ním sv. Pavel Korintským byl poslal. Sv. Irenej uvádí nám jej ve svém sborníku papežův římských jakožto čtvrtého po sv. Petru. Sborník ten zachován jest do dnešního dne v důležité knize Ireneově o kacírstvu, v níž (Ireneus) mezi jiným také učí, že všechny církve na světě před církví římskou pro prvenství její se kořiti, a na ni ve všech potřebách svých se obraceti mají. „Ad quam, scilicet ecclesiam romanam, propter potioem ejus principitatem omnem convenire necesse est ecclesiam.“ Ptáme-li se nyní

dle všeho toho: proč sv. apoštolé tak snažně a bedlivě ostatky sv. Klementa hledali? Bude snadňounká odpověď: proto, poněvadž Klement byl muž svatý a slavný, poněvadž žil neustále ve zbožné paměti všeho křesťanstva, ale přede vším proto: poněvadž jej Církev západní už v dávné době v nejsvětějším díle mše svaté — v Kanoně totiž — spolu s Linem a Kletem umístila; poněvadž byl nástupcem sv. Petra, a poněvadž za svobodu Církvě a za neodvislost úřadu apoštolského popříkladě sv. Petra život svůj položil. Tyto sv. ostatky měly z vůle Boží sv. apoštolům všude, a zvlášt mezi Slovany, býti živým svědectvím oné sv. lásky a oddanosti, oné úcty k Církvi římské, již oni v čisté a neporušené duši své nosili a jako drahocenný klenot vždy a vždy chovali.

Třetí okolnost, kterou Bůh zvláštním způsobem označoval působení našich apoštolů mezi Slovany jest: že se oba bratří právě v oné chvíli octnuli v Cařihradě, kdy tam vášně a náruživosti nejhůře rozpáleny byly; kdy marnivost a hrdość lidská hlavu a náčelníka celé Církvě — podobně jako kdysi Krista — hlavním terčem divokého odporu si učinila — (*positus hic in signum, cui contradicetur*); — když nerozumná a vzdorná vášnivost nejvíce o to se zasazovala, aby se na Východě cesta zatarasila onomu sv. prvenstvu, kteréž od Krista samého počátek svůj vzalo, kdy, když Petra základem a klíčníkem Církvě svojí nazval, a jemu třikráte po sobě pastvu ovec i beránek svých svěřil; onoho, pravím, svatého prvenství, které všeci svatí otcové Církvě východní výslovně uznávají, které by se i dnes ještě z každého kamene chrámů byzantských ozvalo, kdyby se v nich řeči a nauky Řehoře bohoslovce a Jana Zlatoústého ohlásiti mohly. Toto sv. prvenství uznali i sami původcové nešťastného rozkolu, když ho jako lsti použili, aby sv. stolicí římskou k tomu přiměli, aby svatého a řádného patriarchu svrhla a odsoudila, a místo něho na patriarchat v kratinké době sedmi dnů pozdvihla a potvrdila světáka učeného sice a výmluvného, ale náruživého a ctizádořtivého, který se neštítal k vůli náruživosti své roztrhnouti a rozervati jednotné roucho Ježíšovo, což v Církvi Boží hříchem jest nejhorším, hříchem to, který by pravý kněz stokrát měl oplakati ba i obětí svého života odčiniti. — Hle, v jakémto pokušení a v jaké nápasti byli sv. naši apoštolové! Z pramenů věrohodných známo jest, že skutečně usilováno bylo o to, aby sv. bratří naši, zvláště mladší Konstantin, jenž moudrostí a slávou na Východě tehdy první byl osobností, do tehdejších zmatkův a rozbrojův svedeni byli. Známo také jest od vrstevníka Anastasia, učeného to knihovníka vatikanského, jenž

se světce naším mnoho v Římě obcoval, že Konstantin náš jednou ostro nového patriarchu pokáral, když tento příležitost vyhledával, aby starého patriarchu podvésti a potom jako nedouka ošpatnit mohl. Z tohoto pokárání jasně vysvítá, že našemu světci všechno jednání a všecken život mrzkého ctižádostivce Focia se ošklivil a protivil. Ale svatí bratři v pokušení tom čisti zůstali, jako zlato v ohni čisto zůstává; ano všechny události budoucí dokazují jasno, že Bůh právě pokušením tím v duši jejich utvrdil pevný úmysl, — ježž oni sebou na Moravu přinésti měli — aby se stali požehnanými prostředníky mezi Slovany a sv. stolicí římskou, a aby celému Slovanstvu obzvláště jednotu církevní na srdce i duši kladli, jakožto jediný prostředek, kterýmž všechny těžkosti a nebezpečnosti života svého přemoci a všechny tužby srdce svého postihnouti mohou. — *In hoc signo vinces* — v tomto znamení zvítězíte. Tento praporek svatý dal sám Bůh do ruky světce našim uprostřed velikých pokušení, aby jej všude rozvinutý před očima Slovanů vzhůru drželi.

Tedy právě poslal veliký kníže moravský Rostislav posly své do Cařihradu k císaři Michaelovi, žádaje na něm věřověsty, kteří by lid jeho u víře svaté posilnili a utvrdili. Volba padla na bratry naše Konstantina a Methoděje, kteří se rádi a z celého srdce povolání tomu odevzdali, neboť ono je mělo vytrhnouti ze vřavy lidí, kteří v zaslepenosti své nechtěli uznati, že vše, čeho na světě tom člověk dosáhne náruživostí a vášní, nestojí dle slov sv. apoštola Pavla ani za smetání ani za bláto; kteří nijak nahlédnouti nechtěli, že hrdost a lež někdy sice lidi a národy vzhůru povznášá, ale jen na to, aby je svým časem tím hlouběji srazila dolů, jak to starý mudrlec vyjádřil řka: *Tolluntur in altum, ut lapsu gravioreruant* — vzhůru se nesou, aby tím hlouběji padli. Není pochybnosti, že sv. bratři naši často o tom v samotě klášterní spolu hovořovali, hoře své projevujíce. Zvláště bratr mladší, prohlédaje vše bystrým duchem svým, takto bezpochyby často ku staršímu bratru hovořoval: Věř mi bratře, věř, ta církev, která se takto pravému povolání svému a ustanovení Božímu odcizuje, padá do záhuby veliké; kéž Bůh nedopustí, aby s sebou do propasti a záhuby té nestrhla i dobrý a pokojný národ slovanský, na němž by se tu v plné míře vyplnilo ono slovo písma sv.: „Otcové jedli hrozen trpký, a zuby synův měli (z toho) laskominy.“ (Jer. XXXI. 29.)

Od té doby celý život svatých apoštolův našich posvěcen byl spáse a zachování národa slovanského, zvláště však tomu: aby se národ slovanský ve sv. jednotě církevní udržel a zachoval.

Nyní nám už vzpomenouti jest onoho dobrodiní našich apoštolův, jímž jediným — kdyby i jiných bezpočetných nám nebyli proukázali — věčnou chválu a slávu od nás Slovanův sobě zasloužili. Mladší jmenovitě bratr poznav už v Cařihradě, že Slované doposud ani písmének svých nemají, vynášel a složil abecedu slovanskou a tím položil základ písmu a vši vzdělanosti mezi námi. Čím jest ranní zora jasnému slunci: tím jest Slovanům onen vynález Konstantinův, jemuž jedinému po Bohu mají co děkovati za osvětu, ve které nyní žijí, a o níž plným právem víc a více se snaží. A přemoudře i zcela po vůli Boží jednal Konstantin, že už nyní, kdy se spolu s bratrem svým na povolání své připravoval, že počal překládati sv. evandélium na jazyk slovanský, čímž se ve jménu vzdělanosti, jíž i Slované dbáti od nynějška měli, poklonil věčnému onomu zákonu, který velí: že všeliké moudrosti počátek jest bázeň Boží.

Po přípravách těchto uvázali se apoštolové naši v úkol svůj. Zastavili se na čas mezi Bulhary na dvoře knížete bulharského Borisa, jehož však nepokřestili, ani na víru Kristovu neobrátili — jak by tomu někteří staří dějepiscové chtěli; — ač přece bezpochyby znovuzrození jeho připravili a urychlili, a národ bulharský u víře upevnili a utvrdili. Odtud vedla cesta svaté bratry naše dílem samými národy slovanskými až do Moravy, při čemž příležitost měli národ ten, jeho tužby a obyčeje blíže poznávati, sítě slova Božího všude rozsévati, a tím sobě cestu klestiti do srdce i lásky onoho odvětví Slovanstva, jemuž obzvláštním způsobem věnovati se měli. Takto šťastně dostali se sv. apoštolové naši až na místo povolání svého někdy asi kolem roku 863. Kníže Rostislav i všecken lid slovanský vítal je v hlavním městě Velehradě s radostí nesmírnou a s nadšením. I ptáme-li se: což takové radosti a slávy hlavní bylo příčinou? — tu odpovídají nám staré památky: příčina byla ta, že jméno a sláva sv. apoštolův už tehdy celým světem zaznívala, že lid slovanský od lásky jejich, Srdcem Ježíšovým posvěcené, důvěrně očekával vše dobré, vši útěchu i obranu; že lid věděl, že sv. bratří nesou sebou slovanskou abecedu i slovanské evandélium svaté; že věděli, že sv. bratří hovoří jazykem ne cizým a neznámým, ale jazykem lidu vlastním, jazykem to, který od srdce k srdci mluví; zvláště však proto: že i kníže i lid znal a věděl, že sv. apoštolové přinášejí sebou ostatky sv. Klementa, i že tušili v duchu, že sv. ostatky papeže mučeníka mají hlavní účel pobytu jejich a působení mezi Slovany označovati. — Od jara r. 864 až do podzimku r. 867, t. j. až do návštěvy své v Římě, zůstali

sv. bratří naši na Moravě, pracující s takovým výsledkem a účinkem, že stali se právě vznešeným vzorem každému knězi, který chce sobě zasloužiti jméno kněze-apoštola a státi se původcem všestranného štěstí a pokroku (národního.)

Hlavní starostí svatých apoštolův našich na Moravě bylo: vychovati Slovanům domácí duchovenstvo, které, jsouc s národem svým spojeno páskou přirozenou i nadpřirozenou, hotovo by bylo vždy s ním rádo bídu i nouzi trpěti, a po příkladě sv. apoštolův i krev svou za spásu stáda svého vyliti. Tuto zásadu svatou Kristus sám příkladem svým potvrdil, když apoštolům, jenž jméno Jeho všemu světu hlásati měli, dar řeči udělil. Bez zásady té nelze si u žádného národa mysliti pravého pokroku u víře a ctnosti křesťanské. Svata pravda ta nám tu zvláštním způsobem do očí bije; neboť pohlížíme li na poblížký nám jih a tážeme-li se: proč se víra křesťanská v Bosně a Hercegovině dobře udržela? a proč nedaleko odtud nadobro vyhynula? — tu není pochybnosti, že se víra křesťanská v Bosně a Hercegovině udržela a rozšířila snahou a zásluhou domácího duchovenstva, ale tam že za své vzala nedostatkem národního kněžstva. — Ach, bratří moji, knězi bosenští! vím já, že vy po chvále lidské nebažíte, ale poněvadž lidé vás neznající všelijak o vás soudí, dovolíte, abych i já mínění své o vás vyslovil, já, jenž vás od malička znám, jenž jsem as před třiceti lety vašeho slavného biskupa M. vychovával, jenž jsem po 25 let duchovní mládež vaši na srdci mém zahříval. *) Víím já, bratří, že my všichni máme na sobě stopu onoho původu, z něhož jsme vzešli, a oněch okolností, v nichž žijeme. Kdo toho uvážiti neumí, ten ať mlčí, neboť nemůže nikterak spravedlivě souditi. Zním já a zároveň s vámi oplakávám všechny chyby a nedostatky naše a úpím k Bohu, aby On sám je napraviti ráčil, nás aby káral i šlehal, ale od lidu našeho aby všechno neštěstí odvrátil; ale víím já i to, že byli mezi námi vždy i až do doby nejnovější kněží, kteří za víru svatou i za lid svůj všechno obětovali i krev svou ochotně vylili. Ovšem, vy žijete v tichosti a zapomenutí, že svět o tom nic neví; ale doufám, že tím výše cení to Bůh sám, a že On bude žehnati nivě skropené krví tolika světcův a horlivých dělníkův; víím já, že povždy bylo a podnes jest mezi námi velká většina kněží, jenž pravou učeností a zbožností vynikají, jenž úkol svůj dobře zastávají, jenž šťastně a blahodárně na vinici Páně pracují, a stavu duchovnímu v každém ohledu ku cti a slávě slouží; víím já, že křesťanství v Bosně a

*) Bylť biskup Strossmayer představeným semiňáfe.

Hercegovině každým dnem chvála Bohu se vzrná, a ať si lidé cizí mluví co chtějí, vím, že lid náš dobrotou, zbožností, čistotou a pracovitostí se vyznamenává, a to zůstane před Bohem i před světem bosenskému duchovenstvu nejlepším ospravedlněním a nejčistší oslavou. Jen bratří snažte se, abyste i v této době nejnovější vší sílu svou na to vynakládali: býti národu svému otcem i matkou a zachovati jej od oněch nebezpečností, jež mu nyní hrozí. Dnes na nás možná víc než kdy jindy záleží, abychom i ty, kdo proti nám jsou, přemohli, aby se před vlivem naším a před stavem naším duchovním sklonili. Co pak mládeže bosenské se týká, odporučme ji ochraně sv. našich apoštolů, jenž kdys o to se snažili, aby Slovanům národní duchovenstvo v samém domově jejich odchovali; odporučme ji sv. Cyrillu a Methoději, aby se Bůh nad ní smiloval, aby nemusila plahočiti se po cizině, ale aby mohla zůstávati pod křídlem svých vlastních otcův a bratrů svých domácích až do úplné zralosti pro stav duchovní. Nutiti mládež, aby se z domova svého vlastního stěhovala, jest tolik, jako rozsévati po srdci jejím nechuť k domovině, aby dříve neb později nenávisť z toho vzešla. Když jednou mládež k úplné zralosti dospěla, potom ať si ve jménu Božím jde po světě jako včela po květe, a ať čerpá i z pramenův cizích duševní statky pro svůj i národa svého prospěch.

Toť jest směr, kterýmž se sv. apoštolové naši na Moravě řídili; proto otvírali všude národní školy, sami v nich mládež vyučující, proto horlivě překládali na jazyk národní písma svatá i knihy obřadné, proto užívali jazyka toho nejen sv. evandélium hlásající, ale i v liturgii, t. j. i při službách Božích, čímž právě docílili, že lid celým srdcem i celou duší svatou víru a ctnost křesťanskou sobě zamiloval. I to nám kněžím slovanským z působení sv. apoštolův našich věčným vzorem býti má, že oni vší silou se snažili, aby Slované svatost a nerozlučnost svazku manželského jak oči v hlavě chovali, což v každém národě jest prvním základem pravého života a pokroku jak v rodinách tak ve státě. I v té věci velevážné volili sv. bratří naši řídit se raději přísnějším zákonem církve západní, nežli slabším a volnějším obyčejem církve východní.

Pozoruje-li člověk toto švaté a blahodárné působení apoštolův našich, řekl by, že každé srdce lidské z něho by radovati a veseliti se mělo; ale lidé zůstanou povždy lidmi; bohužel, že i u věc nejsvětější často zloba a závisť lidská se vdírá. Právě to, co mělo býti příčinou chvály a oslavy všeobecné, stalo se původem rozmanitých žalob a klevet: že prý cizí vetřelci srpem svým do cizího zboží se opovažují

a lid od vůdcův jeho zákonitých odvracují; že svatým jazykem pohrdají, a nechutný jakýs a barbarský jazyk v obřady církevní uvádějí; že všelijakých novotářství a bludařství se dopouštějí, že lid svádějí a do sítí svých zaplítají a t. p. Ach, což divného! — jakoby i dnes nebylo podobných žalob, jakoby leckterý biskup náš i nyní z této stránky nemohl sobě žalovati, kdyby lépe nebylo a záhodněji podobná osočování pochovati v Srdce Páně na den soudný, kdy Kristus všecka tajemství a všecky úmysly srdcí lidských rozjasní, aby dal každému podle skutkův a zásluh jeho; a to tím více, poněvadž dobrotivý Bůh takovým právě bojem člověka zkoušívá, sílu jeho tuží, cenu ctnosti jeho zvyšuje, a tajnosti svých záměrů svatých jemu odkrývá. Tak stalo se právě i našim sv. apoštolům, jenž následkem žalob těch do Říma pozváni byli. Tážeme-li se: kdo je tam pozval, a proč sv. bratří do Říma zváni byli? a kdeže pokoj a obranu hledali? — vysvítne nám jasně, že apoštolé naši Bohem určeni byli, aby národ slovanský se kmenem jednoty církevní navždy sloučili, sjednotili. — Pozvalté apoštoly naše do Říma sv. otec papež Mikuláš I., muž rozumu i povahy znamenité, jenž ve šlechtné duši své veliké spřádal záměry ohledně Slovanův jižních a západních, tehdy jediné pověstí poněkud známých. Slyšelté papež osočování a žaloby, které se na apoštoly naše uvalovaly; zároveň však slyšel i pochvaly o nich, a věděl, že pochvaly jsou zaslouženy, žaloby vymyšleny. Pozvalté je papež k sobě, nikoliv aby je soudil a káral, neb aby se s nimi přel, ale aby je posilnil, potěšil, a aby se s nimi o záležitostech slovanských poradil, zvláště o tom: jak by se od Slovanů vůbec a zvláště od Bulharův dalo odvrátiti ono nebezpečení, aby do sítě byzantské neupadli? O záležitosti té mluvilo se tehdy zejména, poněvadž Řeci ohledně jižních Slovanův, a to hlavně ohledně Bulharův, kuli onu zrádu a ošemetnost, kterou otcové jejich kdysi dokázali uvedše obrovského koně v nešťastnou Troju, aby ji zničili a podmanili, což velikého dějepisce římského přimělo, že se ohledně zrádce onoho, jenž Trojské na to navedl, vyslovil: et ab uno disce omnes, t. j. jaký jeden, takoví všeci. Ve vážné věci té nemohl nikdo lépe a důkladněji Římu poraditi než naši apoštolé, jenž Bulhary od dětinství znali a z důvěry jejich se těšili, jenž nedávno u dvoru bulharského knížete Borisa meškali a svatou víru hlásali. Otázka slovanská a bulharská působila v době té papeži Mikuláši I. starost největší; v odpovědích papežových na otázky bulharské lze stopovati důmyslný věhlas sv. apoštolův našich. Odpovědi ty na otázky bulharské zachoval nám chvála Bohu čas. Jsouť ony vzácnou památkou moudrosti, mírnosti a lásky papežův římských,

již všecken svět, zvláště však my Slované jižní v hluboké úctě chovati máme. V odpovědích těch předstihuje papež Mikuláš I. dobu svou o tisíc let. O svobodě svědomí a o způsobě, jak pohané na víru svatou obracet se mají, mluví papež tak krásně a rozumně, že by tak zvaní svobodomyšlníci naši studem a hanbou se před ním zamlčeti a v zem propadnouti mohli. — Víra a mravnost, — tak asi papež učí — mají jen tehdy před Bohem a před světem nějakou cenu, když vedle milosti Boží na vůli naprosto svobodné se zakládají. Vězně a provinilce odporučuje papež milosti a milosrdenství knížete bulharského, uče a napomínaje, že zákonu sice zadosti učiniti se musí, a každý zločin a každé provinění že odkáti se sluší — ale přec vzhledem k tomu, že krev Kristova pro každého na světě vylita byla, hlavní zření má na polepšení provinilcův a na usmíření jich s pokolením lidským; samo sebou rozumí se, že podle učení velikého papeže toho se služebnými bratrsky nakládati se sluší, poněvadž jich Pán Ježíš cenou smrti Svě na kříži nejprve bratry svými a potom bratry hospodářův jejich učinil. V trestních vyšetřováních odsuzuje papež všeliké mučení a násilí se vši rozhodností duše své veliké a prohlašuje, že vyznání násilím vynucené jest bez ceny a významu; což pravým divem uznati musíme prohlédáme-li k době, v níž papež mluví. Přes sto jest takýchto odpovědí na otázky bulharské; ačkoliv by je všechny do jedné uvésti slušelo se, abychom moudrost a rozšafnost papeže toho jakož i shodnost jeho s dnešními poměry našimi poznali, přec postačí říci: že my Slované vůbec, zvláště však my Slované jižní ve velikém papeži Mikuláši I. vždy milovati a ctíti máme pravého otce a přítele svého, jenž důležitost otázky slovanské úplně pochopil, a jenž z celé duše své i ze vši síly své se namáhal, aby nás od oné propasti odvrátil, která tehdy se pod námi otvírati počala. Bohužel, že se to ani jemu ani apoštolům našim nepodařilo; ale čekejme a uspokojme se, jelikož pod svatou ochranou milosti Boží nezhyne ani jedna šlechetná snaha, ale čeká — jak písmo sv. dokládá — na čas svůj a hodinu, kterou Otec náš nebeský sobě samému ponechati ráčil. Mně se zdá, že hodina ta nyní už nastává, jelikož i my už budit se počínáme, a jelikož nám dobrotivý Bůh ve Lvu XIII. na stolci Petrově vzkřísil nového Mikuláše I., jenž upřímně nás miluje a chrání, jenž vážnost otázky slovanské úplně pochopuje, jak tomu každý řádek zlatého jeho okružníku posledního nasvědčuje.

Co do otázky pak: kam pospíchali svatí naši apoštolé, aby v úzkosti své pokoje a ulehčení našli, tu nám všechny události tehdejší

svědčí jasně, že se neobrátili na Východ, kdež očitými svědky byli onoho nepokoje, oné náruživosti a ctižádosti, která měla Východ od Západu na žalost a škodu celého světa odtrhnouti; neobrátili se na stolicí cařihradskou, která nemohla ani stínem jednoho slova z písma svatého prvenství svého dokázati, která ani důkazu původu apoštolského podati nemůže, jelikož jí jen světská moc a to z ohledů takových, v jaké se Církev Boží nikdy vplítati nesměla, z nicoty její pozdvihla a na strmou výši, s níž dříve nebo později hluboko spadnouti měla, postavila. Neobrátili se světci naši na církev byzantskou, kterou každý politovati ale zároveň i odsouditi musí, poněvadž ona sama větším dílem těžké ony okovy sobě ukovala, v nichž podnes lpí a kvílí. Neobrátili se světci naši na Řím nový, ale obrátili se na starý dobře vědouce, že ten jest prestol Petrův, který Kristus vlastní rukou svojí postavil, a Petr z vůle Boží z Antiochie přenesl a krví svou na věky upevnil. Obrátili se na nástupce sv. Petra, u něhož nejen Západ ale i Východ všecek až posud ve všech záležitostech a potřebách svých rozhodnutí, pokoj i útěchu hledal a našel. Obrátili se (na Řím) s klidným srdcem a s úplnou důvěrou; vždyť vedli s sebou i množství učeníků svých, aby je v Římě posvětili a ke službě Boží mezi Slovany ustanoviti dali. S takou hle myslí a s takovým úmyslem vydali se svatí bratři naši Cyrill a Methoděj na cestu do Říma k papeži Mikuláši I. Na cestě své zastavili se v Dolní Panonii, kdež je kníže panonský Kocel u dvoru svého toužebně přijal, chtěje i s lidem svým z úst jejich slovo spasení slyšeti, a chtěje zároveň několik mladých učňův jim svěřiti, aby mu je v Římě vychovali a na kněžské působení v Panonii připravili. Cesta ta vedla sv. apoštoly naše i horním posavským Chorvatskem, tak že jsme i my jako všeci ostatní Slované, jižní a západní, hlas apoštolův našich slyšeli a jejich přičiněním u víře svaté upevnění byli. Dospěli apoštolé naši do Říma o podzimku r. 867, i možno s jistotou říci, a každý, kdož nestranně souditi zná, musí ihned uznati, že nejen každý krok sv. apoštolův našich v Římě k jednomu svatému účelu směřoval, ale že i všechny události, jež mimo působení lidské sama vůle Boží u příležitosti té způsobila, že k tomu jednomu cíli směřovaly: aby se dokázalo, že naši apoštolé o tom neustále se radili, aby národ slovanský, jenž starosti jejich svěřen byl, na věky láskou ku sv. stolicí římské připoutali. Dospěvše sv. apoštolé do Říma, nenalezli velikého papeže Mikuláše I. mezi živými, ale našli místo něho starce Hadriana II., který nejen prestolem a mocí, ale zároveň i duchem i záměry svými pravým následovníkem a dědicem

předchůdce svého byl. Proto jim hned u příchodu jejich do věčného města čest neobyčejná proukázána byla tím, že jim vstříc vyšlo nesmírné množství lidu ze všech tříd obyvatelstva se samým papežem v čele. Všechn svět v Římě proniknut byl přesvědčením, že apoštolé naši jsou lidé neobyčejní, že nevinnost, zbožnost, učenost a zásluhy jejich nemají rovného sobě příkladu, že příchod jejich do Říma za vyšším účelem Božím se stal, že běží tu o práci veledůležitou, o sprostředkování shody mezi svatou stolicí římskou a celým Slovanstvem, že oni jsou Bohem ustanovení věční ochrancové a orodovníci světa slovanského v Církvi Boží. U radosti té všeobecné zvláštním ještě potěšením bylo papeži a lidu římskému: že apoštolé naši nesli s sebou tělo sv. Klementa, jenž v Římě jakožto papež mučeník a jakožto Říman obzvláštním způsobem ctěn a vzýván byl. Za příležitosti té bylo tělo sv. Klementa u veliké slávě postaveno v prastarém chrámě sv. Klementa, který podnes stojí a chrámem svato-Klementsským sluje. Samo sebou rozumí se, že za takých okolností apoštolé naši v Římě všeho dosáhli, čeho sobě dosíci přáli. Všeci učeníci, které apoštolé naši do Říma s sebou byli přivedli a za své pomocníky a rádce v díle apoštolském byli sobě vybrali, byli tam připraveni a na důstojnost kněžskou povýšeni. Překlad knih obřadných na jazyk slovanský byl schválen; užívání jazyka slovanského při službách Božích bylo papežem Hadrianem potvrzeno; jakás aspoň samostatnost na Moravě a v Panonii byla apoštolům našim ochotně udělena. Poslední tužbou světcův našich bylo, aby se buď oba neb aspoň jeden biskupem stal; i dosvědčují nám památky tehdejší, že oba bratří v Římě na důstojnost biskupskou povýšeni byli, a sice nejprve mladší bratr Konstantin, jímž jakožto mužem veleučeným a svého věku nejznamenitějším všechen učený svět v Římě takřka zaujat byl, chtěje se moudrostí jeho a učeností obohatiti a utužiti. Zvláštní cti dostalo se Konstantinu našemu tím, že jej sám papež Hadrian II. ve staré basilice vatikánské poblíž hrobu sv. apoštolův Petra a Pavla co nejslavněji na biskupa posvětil, chtěje tím očividně před celým světem, zvláště však před těmi, kteří se apoštolům našim houževnatě opírali, osvědčiti, jak muže samého cení, jak se s ním ve svaté víře a lásce shoduje, a kterak všecky záměry jeho schvaluje. Ale ještě jedna jest okolnost obzvláštní, která posvěcení tomu i se strany papeže i se strany apoštola našeho vyššího významu dodává. Apoštol náš totiž proměnil u příležitosti té své jméno dosavadní „Konstantin“ na jméno „Cyrill“, jímž až do smrti své jmenován byl. I tážeme-li se: proč papež takým způsobem jméno

Konstantinovo proměnil? — tu jest odpověď na to bezpečná: že papež tím naznačiti chtěl způsobem obzvláštním jednak hodnotu muže, jejž posvětil, jednak cenu oné moci, kterou mu udělil, jednak i lichotivou naději a důvěru, kterou do něho kladl. To znamenala podle starého obyčeje proměna jména za podobných příležitostí. Proto i Spasitel náš, Pán Ježíš, právě tehdy, když náčelníka apoštolův svým náměstkem a základem Církve své učiniti chtěl, staré jméno jeho Šimon proměnil ve jméno Petr, kterýmž jménem do smrti sv. Petr jmenován byl a na věky jmenován bude. I proto podnes každému nástupci sv. Petra, když na stolicí svou dosedá, jméno se proměňuje. I tážeme-li se, proč sv. apoštol náš právě jméno Cyrill sobě vyvolil, tuť můžeme taktéž bez rozpakův odpověditi, že proto, poněvadž Cyrill alexandrinský ve století V. za podobných téměř okolností a tak odvážně a mužně hájil svatá práva stolice římské proti Nestorianům, jako Konstantin a starší bratr jeho Methoděj proti Byzantincům. Sv. Cyrill alexandrinský snažil se z celé duše své státi se prostředníkem a smírcem mezi stolicí římskou a světem latinským s jedné a mezi národem řeckým a světem východním s druhé strany. Toť jest svatá ona úloha, ve kterou se svatý apoštol náš i s bratrem svým uvázal ohledně svaté stolice římské a světa latinského s jedné a celého tehdy známého světa slovanského s druhé strany. Bůh však usoudil, aby se od nynějška svatému úkolu tomu na tomto světě starší bratr sám jakožto biskup moravský věnoval, a to nejen s takovou láskou a horlivostí, ale zároveň i s takovou moudrostí a vytrvalostí, že zdá se, jako by se v tichou a mírou duši jeho po úmrtí Cyrillově duše bratrova byla jakýmsi způsobem přelila. Mladší bratr zemřel v Římě dne padesátého po svém na biskupa posvěcení, 14. to února r. 869. v roku věku svého 42. Rozváží-li člověk poblíže všechny okolnosti smrti té, musí uznati: že Bůh i smrtí tou Slovanům věčnou památku v Římě zanechati chtěl, aby uctívající a vzývající svaté apoštoly své vždy na paměti měli svaté ony úmysly a záměry, jímž oni na světě tom se věnovali, aby svět slovanský v jednotě se svatou stolicí římskou udrželi.

Není pochybnosti, že sv. apoštolé vždy nejraději mluvivali o sv. působení svém; vždyť toho srdce jejich plno bylo. O tom smlouvali se oni pospolu a radili jak kdysi v Cařihradě a na své cestě do Moravy, tak i na cestě do Italie a v samém Římě. Zvláště však mluveno o věci té za nemoci mladšího bratra; neboť duši jejich tížila sterá starost, jaká že by byla s apoštolováním jejich, kdyby se Bohu zalíbilo Cyrilla k sobě povolati. I skutečně nám starodávné památky

svědčí, že sv. Cyrill, znamenaje, že mu poslední hodinka se přibližuje, takto asi ku staršímu bratru svému mluvil: rodný bratře můj, nastala doba našeho rozloučení; já jdu k Bohu, abych účet složil ze života svého; ty zůstaneš ještě na světě tom, abys se trápil a pracoval. Vím já, že svět ten jak mně tak i tobě se protiví. Vím já, že jsi ty zamiloval sobě samotou olympskou a že by se ti nejvíce líbilo do ní se navrátiti; ale bratře, já tě zapřísáhám životem matčiným, jenž oba nás byl nosil, nečiň toho, neopouštěj stáda, které nám Bůh svěriti ráčil; ty víš, že mu veliká záhuba hrozí, že málo přátel má ale mnoho protivníkův, kteří by jej, kdyby mohli, rádi zničili a podě jho své ujařmili. Pokračuj v díle svatém, jež na tě čeká, a snaž se podati Slovanům ve víře a jednotě svaté záruku oné síly, kterou protivenství tohoto světa přemáhati možno. Není pochybnosti, že bratr bratru za vespolného pláče a vzlykání odpověděl: upokoj se bratře; ovšem že já s tebou víc než polovici duše své i síly oné pozbudu — neboť ty's posud byl světlem očí mých; ale buď jist bratře, já převezmu dílo tvé, a ty oroduj za mne u Boha, aby slabosti a nemožnosti mé na pomoc přispěti ráčil, a aby spasil lid svůj, který cenou svaté krve Syna svého ku svobodě a ku všelikému štěstí pozvati ráčil. — Takto uspokojen a potěšen byv, obrátil se sv. Cyrill před samou smrtí svou k Pánu Bohu vroucí modlitbou, již ze samého Srdce Ježíšova byl čerpal; jestiž modlitba ta zřetelnou ozvěnou oné modlitby Božské, kterou kdys před smrtí svou Ježíš Spasitel náš na věčného Otce svého se byl obrátil, modle se o to: aby všeci do jednoho, kdož uvěřili v Něj, spaseni byli a aby v jednotě svaté se spojili a sdružili na způsob jednoty oné, v níž On sám s Otcem svým na věky žije a kraluje. Modlitba to svatá, kterou by každý křesťan pravý vždy před očima míti, vždy rozjímati a vždy v život uváděti měl, tak jak před očima ji měl sv. Cyrill, když z celé duše své zaúpěl: Hospodine Bože! jenž jsi stvořil všecky kůry andělské i všecky mocnosti bezpočetné; jenž jsi rozpjal nebesa i učinil zemi; jenž z ničeho jsi vyvedl vše, co jest; Bože! jenž slyšíš každého, kdož vůli Tvoji plní, jenž se Tebe bojí a přikázání Tvá zachovává, vyslyš i modlitbu mou a ochraň stádo věrné, jemuž v čelo postavil jsi mne, sluhu svého bídného a nehodného. Zbav je bezbožné a pohanské zloby, která Tebou pohrdá; rozmnož svatou Církev svou; vyhlad' z ní všeliký rozkol a sdruž vše v jedinstvo svaté; probud' v ní statečné lidi jedné mysli, jedné víry, jednoho vyznání; nadchni srdce jejich duchem Syna svého, neboť Tvou milostí pozváni jsme byli na zaslíbení Kristova, abychom dobrými

skutky Tobě se zalíbiti mohli. Takto se pomodliv, poceloval se s bratrem svým, rozloučil se se všemi přítomnými i skončil v Pánu. — Kdož by, slyše vroucí vzdechy ty, radostí nezaplesal a nezvolal: „O té modlitby svaté! každý Slovan, jenž víru nepoškvrněnou chová, měl by ji doslovně znáti a co den pobožným srdcem rozjímati. O té lásky čisté, která na věčnost přešla, aby tam na žár Srdce Páně tím více se rozehrála a za nás tam orodovala! O svatý Cyrille, oroduj za nás! Ty požíváš nyní v jednotě s Bohem Trojjediným věčné blaženosti, a víc ještě nyní ceníš onu jednotu u víře svaté, kterou jsi nám na světě tom s takou horlivostí odporoučel. Modli se za nás, aby nás Bůh beze svaté jednoty té už déle nenechával, poněvadž v ní spočívá nejen naděje spasení našeho na onom, ale i záruka shody a vespolné lásky na tomto světě; poněvadž ona chová v sobě páku oné osvěty, svobody a síly, beze které nelze na tom světě žádného účelu vyššího dosíci.“

Mrtvé tělo sv. Cyrilla bylo na rozkaz papeže Hadriana pochováno v basilice vatikanské nedaleko hrobu sv. Petra a sice za nejslavnějších obřadů nejen západních ale i východních. Tam bylo by svaté tělo to do dneška až zůstalo, kdyby jinak nebyla rozhodla prozřetelnost Boží, která jak v životě tak i při smrti sv. apoštolův k jednomu a témuž vyššímu účelu vždy směřovala. Starší bratr šel po slavném pohřbu ku sv. Otcí papeži a takto asi mu mluvil: Svatý Otče, chvála ti budiž za to věčná, že's bratra mého tak slavně pochovati dal; chvála ti za to, že's mu tak znamenité místo ku věčnému odpočinku ustanovil, jest to nám i rodině naší i snaze oné, které jsme se na světě tom věnovali, ku veliké cti a slávě; ale odpusť, mě slib matce učiněný a zbožná upomínka na ni zavazuje, abych tě prosil, abys mi tělo bratra mého vydati ráčil, abych je do vlasti své odnesl, poněvadž nás matka, když jsme se s ní loučili, do dalekého světa odcházejíce, zavázala mlékem, kterým nás kojila, aby ten, který druhého přežije, tělo nebožtíkovo do Soluně přenesl a v klášteře olympském pochoval. Zbožné prosbě a tužbě té nemohl papež odolati; ale nyní nastal svatý zápas mezi synovskou zbožností Methodějovou a mezi zbožností všeho lidu římského, jenž jedněmi ústy prosil papeže a zaklínal: aby neráčil dopustiti toho, aby ostatky sv. Cyrilla z Říma odnešeny byly. „Rozpomeň se — takto domlouval lid papeži svému — jaké svatosti, jaké slávy, jakých zásluh mužem nebožtík byl; rozvaž obzvláště, Otče svatý, že nebožtík duší i srdcem vždy v Římě byl, a že nejpřednější jeho starostí vezdy bylo, aby lid slovanský nerozlučně

přilnul ku svaté stoliči římské; slušno zcela a patřično tedy jest, aby nebožtík v Římě odpočíval, aby v Římě všem pokolením budoucím svatou víru svou a hlavní směr působení svého apoštolského osvědčoval.“ Takovýmito důvodům nemohlo odolati ani srdce papežovo ani srdce Methodějovo, jenž nyní jen o to prosil, že, musí-li bratr na každý způsob v Římě odpočívati, tož aby pohřben byl vedle ostatků sv. Klementa, které byl do Říma přinesl. I byl tedy sv. Cyrill náš pohřben v chrámě sv. Klementa, kdež před několika lety i hrob jeho, bohužel že prázdnen, nalezen byl, a kde podnes zachovány jsou obrazy vyobrazující naše bratry i život jejich.

Řím jest na světě městem prvním a nejznamenitějším; ne nadarmo sluje městem věčným. Řím celý svět zvláštním zajímá způsobem. V Římě kromě chrámův celému světu všeobecných, má každý národ znamenitější své chrámy vlastní. Chvála Bohu! — i náš národ má své vlastní svatyně v Římě. Starý chrám na pahrbku kapitolinském „ara coeli — oltář nebeský“ zvaný, chová tělo zbožné naší královny bosenské Kateřiny, která před zuřivostí tureckou útočiště a pokoj svůj našla ve věčném městě. Chrám sv. Jeronýma jest podnes národním našim chrámem v Římě, za nějž rodáku svému Sixtu V. — papeži to všech papežův středověkých nejučenějšímu a nejznamenitějšímu — co děkovati máme. S ním jest spojena kapitola naše, a Bůh dá, že brzy k ní připojen bude vyšší ústav vychovávací pro výtečnější mladé kněze naše. Žádný Slovan, jenž do Říma se dostane, neměl by chrámu toho pominouti, a to tím více, jelikož on zasvěcen jest našemu sv. Jeronýmu, jenž ve století IV. tutéž zásadu na Východě hájil, kterou naši sv. apoštolé na Západě zastávali. Sv. Jeroným, rodák z Dalmacie, byv v Římě vychován, prožil všecken život svůj v samotě betlémské. K němu pro nesmírnou učenost a věhlas jeho všecek svět se obracel. Sv. Damasius papež, sv. Augustin často přecho často hledali u něho rady a poučení. Kde kdo na světě rád by jej byl pro své mínění a snažení získal; ale on v onom hrozném zmatku doby své se vši silou ohnivé duše své vždy jedno a totéž celému Východu hlásal, volaje: Kde jest Petr, tam jest Církev pravá; já jen s tím se sdružití mohu, kdož stolice Petrovy pevně se drží! — Toť hle modlitba, která by každému Slovanu ve chrámě sv. Jeronýma v Římě z duše vylévati a v Srdci Páně se ozývati měla. Ale mezi nejmilejší naše slovanské svatyně v Římě patří chrám sv. Klementa, v němž do dneška odpočívají ostatky sv. Klementa, jež naši apoštolé do Říma byli přinesli; v němž leží tělo sv. Cyrilla našeho, v němž každá část

jeho, ba takorčka každý kámen ozývá se vzpomínkou na sv. naše apoštoly; chrám ten by každý Slovan do Říma zavítavší měl navštívit, a tam onu modlitbu sv. Jeronýma skroušeným srdcem opakovati; chrám ten povždy hlásá nejvyšší onen cíl, jež sv. apoštolé naši na Západě i mezi námi vždy před očima měli, a jež největší naší potřebou národní jest. Ku modlitbě té měl by každý Slovan připojiti ještě prosbu: aby se milý Bůh smiloval a nám naléztí dal tělo sv. Cyrilla, ne-li dříve, tož aspoň do roku 1885, t. j. do času onoho, kdy všeci na Velehradě slaviti budeme tisíciletou památku úmrtí sv. Methoděje, aby se tam všeci bratří v Kristu poblíže poznali a smluvili a cestu ku svaté jednotě u víře a církvi sobě proktestili.

V hromadě-li to vše rozvažují a s nynějším stavem Slovanstva srovnávám, mimovolně z hloubí duše ozývá se mi volání: Ach, Slované, Slované, bratří v Kristu! Kdyby slabý hlas můj k vám proniknouti mohl, pověděl bych vám: vy ctíte písmo sv. jakožto slovo Boží, klaníte se mu jakožto pravdě věčné, i zdaliž jest možná, že neznamenate znamenitosti, opravdivosti, jasnoty a rozhodnosti slov Kristových u sv. Mat. XVI. zapsaných: „Ty jsi Petr, i na té skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou; tobě Petře dám klíče království nebeského, cožkoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ — Já myslím, že nemůže býti žádné pochybnosti, že tu neběží jen o marný titul neb zevnější nějakou počest, ale že zde řeč jest o pevném Církeve Boží trvání, o základním kamenu, na němž jistota a věčnost její spočívá, o původu i o posledním cíli její moci a vlády. To značí každé slovo svatého výroku toho i jasnost obrazu a podobenství dotčeného. — Možná-li jest Slované, že bystrý rozum váš a vřelé srdce vaše nechápe oněch slov Kristových (Jan XXI.), kterými se Spasitel Petra po třikráte tázal, zdali jej miluje, chtěje mu nestálost a trojí zapření jeho na paměť uvésti, chtěje označiti cenu svaté lásky, kterou jedinou v křesťanstvu také pocty a slávy došel, hlavně však chtěje, aby prvenství Petrovo vyslovené a stvrzené slovy: „pasiž ovce mé, pasiš beránky mé“ nikdy ve světě v zapomenutí nepřišlo, ale až do skonání světa trvalo. — Slované! my všichni bez rozdílu ctíme a vzýváme sv. apoštoly Cyrilla a Methoděje; my všichni ze srdce radovali jsme se, uslyševše, že moudrost a dobrota papeže Lva XIII. v době nejnovější naše apoštoly na vyšší čest v Církvě Boží pozdvihla; než, je-li tomu tak, jak jest možno, abychom společně neuznali, že apoštolé naši vždy s duší i s tělem svaté stolici římské oddáni byli, že u ní vždy ve všech bídách a potřebách svých záštitu

i obranu hledali; že vezdy nejen tím neb oním krokem ale celým životem i apoštolským působením svým k tomu nejvíce směřovali, aby všechny Slovaný ve svatém a nerozlučném svazku s Církví římskou a její hlavou udrželi a zachovali. Ach, Slované bratří! Vy očividně jste Bohem ustanoveni, abyste veliké věci v Asii i v Evropě provedli, vy jste dle mého zdání pozváni, abyste přežilou a v sobectví mrzké zabředlou společnost Západu přerodili, a jí víc srdce i lásky, více víry a mravnosti, více citu pro spravedlnost, pokoj a svornost vstúpili; ale vězte, že jen tehdy u věci té všeobecného prospěchu a své vlastní slávy se doděláte, a všechny své veliké překážky vnější i zevnější přemůžete, smíříte-li se a shodnete s Církví západní; jen tak zbavíte svět všech oněch předsudkův a podezření, s nimiž posud všechny i nejšlechetnější činy vaše pozoruje.

Chvála Bohu, že církev východní nevzdálila se hrubě od západní. Vědělať ona rozhodně od sebe odrážeti všelikou nápast, která se na ni ve století XVI. ze Západu valila. Propast, která obě církve ty rozdvojuje, dá se snadno urovnati, bude-li jen moudrosti, mírnosti, pravé zbožnosti a opatrnosti. I v urovnání tom leží právě dvojí tajemství síly a zdaru: prvním mohla by církev sjednocená přemoci onu mrzkou nevěru a zkázu, která se nyní všude hrozivě rozšiřuje, a smrtonosnými ranami nejen té neb oné větvi ale celému kořenu pravdy evandělické hrozí; druhé tajemství v tom spočívá, že by se sjednocením církev východní přerodila a od mrtvosti své osvobodila, tak že by s větším než posud úspěchem mohla chrániti otrásané základy státu i společnosti a hubiti nebezpečný nihilismus, který se samým peklem sdružen jsa zbraní jeho užívá, aby vše, co národu milo jest a draho, rozrušil, zhubil a zničil. — Rozvážíme-li sobě my Slované věc tuto, není možná, aby nám na paměť nepřišla jedna okolnost velmi vážná, a ta jest: že rozkol církevní v počátku a původu svém není ani nejméně prací Slovanův, ale jedině Řekův, kteří právě hanebným dílem svým veliký díl národu našeho do hrozného neštěstí za sebou zavlekli, jež oni podnes sami dobře cítí. I já bych radil bratřím svým Slovanům, zvláště sousedním: *sinite mortuos sepelire mortuos suos* — nechte, ať mrtví sami mrtvé své si pochovají. Bůh si Řeky žehnejž, ale oni sami ať se snaží sprostiti se rozkolu církevního a následkův jeho. My neměli bychom žítí a ve snopy vázati, čehož jsme nerozsévali a nezalévali, a to tím méně, jelikož z některých okolností dnešních a z některých nejnovějších díl řeckých poznávám, že mnozí Řekové po dnešní den překypují nenávistí proti církvi

katolické i proti Slovanům. Ačkoliv já každý národ ctím i ačkoliv rodákům svým vždy na srdce kladu, aby věc svou hájili sice, ale cizí se nedotýkali, že každý druhý, jak oni právě, nerád křivdu trpí, přec jsem nejednou už zvolal: O svatý Bože, toť zase živý příklad staré bájky o vlku a ovci. Řekové! — Církev katolická a Slované by na vás stokrát víc co žalovati měli. I rcete, prosím vás, zdaž Církev katolická, zdaž Slované vám zavinili, že starý Byzanc politického úkolu svého se spustiv v různé bohoslovné rozepře zabředl, že Církev svou právě tehdy hluboko svrhnul, když ji proti všemu právu i proti vší pravdě do nebe vyzdvihnouti chtěl? Zdaž Církev katolická, zdaž Slované toho vinu nesou, že národ řecký pod vládou byzantskou tak zeslábnul a zmalátněl, že v osudnou dobu obranu hlavního města svého samým téměř Vlachům svěřil, sám zatím po chrámech zoufale se plaze a Boha pokoušeje, aby jej zázrakem spasil. Jinak to za starodávna Židé bránili svůj drahý Jerusalema proti Římanům, jinak v době nové Španělové Saragosu proti Francouzům. Jediné štěstí, že Bůh u příležitosti té, snad vzhledem na věčnou slávu starých Řekův, chrabrou věru udatností a slavnou smrtí císaře Konstantina Paleologa čest a slávu jména řeckého spasil a pomstil. Či vám katolická Církev, či Slované vám válkami křížáckými tak uškodili, že jimi císařství východní značně oslabeno a poškozeno jest? Nelze ovšem všeho schvalovati, co křížáci činili, největší však vina provinění jejich padá na vaši neupřímnost, závist a zrádu. (Jeden z nejznamenitějších spisův řeckých jest: *Histoire de la civilisation Hellonique*, par M. C. Pappariopoulo, professeur d'histoire á l' université d' Athens. V díle tom bezohledně psaném prýští nenávist proti Církvi římské i proti Slovanům. Spisovatel z lásky k Helenismu povrchně odbývá a odsuzuje všechny události týkající se Západu a Slovanův. Naši učenci v Záhřebě neměli by podobných zjevů literárních nechat bez povšimnutí.) — Konečně, tak-li Řekové žalujete, prosím vás, povězte, zdaž Církev katolická, zdaž Slované tím vinni jsou, že fanaticové všeobecného neštěstí použili, aby se Církvi slovanské na poloostrově balkánském za nádra dostali; aby národní jazyk její při bohoslužbě z úst jí vyrvali, aby jí pro vyšší vyznamenání církevní lidi mohli vnútiť, jimž více běželo o vlnu a mléko než o spásu a dobro ovcí svěřených? Nevzpomínám toho na to, abych někoho káral a staré rány rozdíral; toť nesrovnávalo by se ani se svatým úradem, ani se srdcem mým; i vím, že nyní čas není, abychom se hádali, ale abychom se dohodli a jeden druhému bratrsky pomohli; ale vzpomínám toho, abych matku svoji, Církev

katolickou ospravedlnil a Slovanům na srdce vložil, že je jednak příklad sv. apoštolův Cyrilla a Methoděje, jednak všechny okolnosti tehdejší mocné nutkají, aby se se stolicí sv. Petra smířili a u ní vezdy obranu svou i útěchu hledali. Dřevní obraz a dřevní poměry státův a národův se už nikdy nevrátí. Východní otázka nyní neustále vře, ač, co se Soluní i s Cařihradem se stane, podnes tajemstvím Božím zůstává. Já se své strany neostýchám se před Bohem i před celým světem vyznati, že vroucně želám, aby starodávná basilika sv. Demetria v Soluni a velebný chrám sv. Sofie v Cařihradě co nejdříve v ruce křesťanské přešel, aby v nich opět po tolika stoletích slovo Boží zase zaznělo, a svatá tajemství naše aby se v nich opět konala. Ale ať už jakkoliv otázka východní se rozřeší, ať už Solun i Cařihrad dostanou se do číkoliv rukou, nepochybně jest na všecken způsob, že starý obraz dvou světův, východního a západního, a vespolečného jejich styku, že se nikdy už vrátiti nemůže. Ten dávno už odpočívá v hrobě, i jest na čase, aby i rozkol, jehož on původcem byl, na věky jednou pohřben byl a ukončen.

Mnohý čta řádky ty, pomyslí sobě: vše to jest krásné a dobré, ale jednota ta, již na tak vroucně doporučuješ, zvrhla se časem a jest nyní nebezpečna všemu, co národu milo a draho býti může. — Jsem přesvědčen, že podezření a obávání to zcela bezdůvodné jest, což zase příklad ze života a působení apoštolského našich sv. apoštolův dokázati míním.

II.

Víra svatá jest největším a nejpřednějším darem člověka na tomto světě. V ní a s ní sám Bůh životem a světlem svým, láskou i milostí svou přebývá a kraluje. Víra svatá má všecken život člověka i všechny jeho poměry pronikati, ona jej má napravit i přeroditi, ona jej má povyšovati a šlechtiti, ona jej má ve všech nehodách života těšiti a tužiti, ona má všechny úmysly jeho posvětit i poslední cíl tak mu vyznačiti, aby jej zároveň otužila, aby vše, co mu k cíli tomu v cestě stojí, šťastně přemáhati mohl. Víra jest nejpřednější potřebou nejen každého člověka, ale i každého národu a každé společnosti. Proto stává-li kde národu, který v neustálé jakés zimnici a bouři žije, který nijak se nemůže ustáliti, který jen prachem zasévá a olovem žne, který vášně a chtíče své na oltář pozdvihuje, který všeliký zločin, loupež a vraždění zjevně vychvaluje, který pod zástěrou svobody a osvěty všelikou svobodu, svobodu svědomí i modlitby, svobodu lásky i oběti, svobodu osvěty i umění hubí a ničí: takový národ očividně

hyne, a nezbyvá mu nic jiného, než hledati lék od slaboty a slepoty své ve svaté víře. Stává-li kde národu, jenž v ochablosti své svého postavení nechápe a pravice své nebrání, jenž se vezdy nadějí jakés tajemné budoucnosti těší, a otroctvím a cizí záštitou se chlubí, jenž, aby plodu hniloby své pokojně užívati mohl, čest i přesvědčení své zaprodává: takový národ přežil se očividně, i nezbyvá mu, než ve víře svaté pramen života a vzkříšení svého hledati. Co platí o víře svaté vůbec, to platí i o každém článku víry; to platí zvláště i o jednotě církevní, již Bůh člověčenstvu na to dal a krví Syna svého na dřevě kříže posvětil, aby se obnovil starý svazek bratrské svornosti a lásky, který prvotně světem vládl, i aby se už jednou navždy vyhladily a zničily ony nepokoje a rozbroje, které náruživost a hrdost vždy mezi národy rozsévá a šíří. Kde jednoty té není, tam také svoboda a samovůle zavládá, že ani jeden článek svaté víry jist není před libovolným měněním a překrucováním; tam taková jeví se ochablost a zvrhlost, že všechny skoro dary víry svaté a všechna moc církevní bez ovoce zůstávají; i nezbyvá tu zase, než hledati ve svaté jednotě jednak jistotu víry, jednak čest, svobodu a plodnost života a působení. Jednotou svatou v církvi jednotlivé nic neutrpí, ale spojená síla a snaha všeobecná obrátí se s výsledkem dobrým na dosažení vyšších účelů domácích. Tuto pravdu svatou cítili apoštolé naši hluboko v duši své a opět a opět potomstvu svému příkladem svým ji doporučovali.

Za oněch okolností, v nichž apoštolé naši před tisíci lety žili, ukázaly se mezi Slovany dvě hlavní potřeby, jimž oni zadosti učiniti musili, ač chtěli-li hlavní úlohu apoštolování svého dosáhnouti; a dvě potřeby ty byly: 1) užívání jazyka slovanského při obřadech a bohoslužbě a 2) samostatná i všelikého vlivu nepřátelského prostá církev. Jedno i druhé dosáhli sv. apoštolé pod křídlem jednoty církevní, přemáhající pod silnou záštitou papežův římských všechny těžkosti a překážky, jež v práci jejich na závalu se jim stavěly.

Co do záležitosti první pochopovali apoštolé naši dobře cenu národnosti. Jim byl národní jazyk zvláštním darem Božím, jenž přirozené právo má, aby se pěstoval a rozvíjel, aby se ho užívalo v životě jak soukromém tak veřejném. Oni daleko odmítali od sebe onu nepoctivost, která jazyk národní ve vlastním domě svém do nebe vyvyšuje, v cizím však za zlořečené neštěstí prohlašuje. Oni prohlásili za křivdu a licoměrnost jazyk národní pod zástěrou surovosti z práva svého vytisknouti a cizím zaměnit, a tak mu všechny prostředky vzíti, aby se šlechtiti a rozvíjeti mohl; byťliž apoštolé naši v ohledu tom vždy

přesvědčení, že možno jazyk národní se samou svatou věrou úzce spojití a živou zbraní spásy lidské učiniti. Tím duchem nadšeni jsouce milovali, pěstovali a bránili jazyk slovanský tak, že mu cestu proklestili jednak do rozvoje a rozkvětu, jednak až do služby Boží. Jim my Slované obzvláště co děkovati máme za ono vyznamenání jazyka slovanského, kterým se ani jedinký národ v Evropě, ani německý, ani francouzský, ani vlašský honositi nemůže, to jest, že stal se on jazykem svatým, v němž nejen ve východní ale i v západní církvi služby Boží se odbývají a svatosvatá tajemství konají, jimiž chléb v Tělo a víno v krev Kristovu se proměňuje. I tážeme-li se, dalo-li to apoštolům našim mnoho trudu a namáhání, tuť na základě zaručeném odpovídáme: apoštolům našim dalo to nevyšlovně mnoho práce a namáhání, jež oni však na prospěch víry svaté a národu našeho šťastně přemohli, utíkající se vezdy pod záštitu svaté stolice římské. Hned na počátku svatého působení svého, když počali slovo Boží mezi Slovany jazykem národním hlásati, když počali písmo svaté a knihy liturgické na jazyk slovanský překládati, když zamýšleli dítky slovanské kolem sebe shromažďovati a je v knihách a službě Boží poučovati, hned hrozný se strhl na ně křik; a pohlédneme-li všemu tomu povyku až na dno, uvidíme, že jedinou všeho toho příčinou bylo, že nepřátelé apoštolův našich se báli: aby tím způsobem lid slovanský jejich moci a samovůli jednou na vždy vyrván nebyl. Vše ostatní bylo holou přetvářkou. Přetvářkou bylo prohlásiti jazyk slovanský za surový, jenž by se vznešeností bohoslužby a tajemství Božích se nesrovnával; vždyť protivníci tito jazyka slovanského ani nejméně neznali. Přetvářkou bylo říci, že Bůh sám jen trojí jazyk posvětil a ku bohoslužbě ustanovil, což nesmyslně chtěli dokazovati tím, že prý Bůh dopustil, aby nápis na kříži jen v trojím jazyku: v židovském, řeckém a latinském totiž napsán byl. Přetvářkou konečně očividnou a pravou zlobou bylo, když pravili, že Bůh Konstantinova vynálezu písmen slovanských ani neschvaluje, neboť prý by — kdyby byl to Bůh chtěl — písmena ta už od pradávna byla bývala vynalezena, tak jako písmena židovská, řecká a latinská. Tím očividně chtěli toho dosíci, aby ubohé Slovanstvo ku věčné hlouposti odsouzeno a oné zbraně na věky zbaveno bylo, již písmo a vzdělanost každému národu poskytují. Ačkoliv důvody ty holou byly přetvářkou; přec jim doba tehdejší velikou váhu přikládala, tak že jediné duchapřítomnost, učenost a neobřetnost apoštolův našich, zvláště pak mladšího bratra Konstantina, byla, aspoň poněkud snáze veliké ty křivdy snášeti a přemáhati, když poprvé v Římě meškali. Z okolností

těch vzešel bez pochyby krásný onen list Hadriana II. k moravskému a panonskému knížeti Rastislavu a Kocelovi, ježž po smrti bratra svého Methoděj jakožto biskup na podzim r. 869 s sebou do Panonie přinesl, a kterýž ve slovanském překladě zachován nám jest. V listě tom schvaluje papež Hadrian jazyk slovanský při bohoslužbě a při mši svaté, uváděje k účelu tomu bez pochyby tytéž důkazy, jimiž Konstantin věc tu zastával, a vyhrožuje vyobcováním těm, kdož by se tomu protivili a slova jazyka slovanského tupiti se opovážili; — qui autem — praví knížatům — ausus fuerit aliter persuadere vobis vituperans litteras linguae vestrae, sit excommunicatus. Člověk by myslel, že apoštolským rozhodnutím tím věc navždy ukončena byla, ale není tomu tak; nyní teprve hrnuly se muky a křivdy v ohledu tom na apoštoly naše v Panonii a na Moravě, kde s nesmírným užitkem slovo Boží hlásali a úřad svůj svatý vykonávali. V dolní Panonii podařilo se jaksi protivníkům a závistníkům apoštola našeho Jana VIII., nástupce Hadrianova na stoličce římské, k tomu nakloniti, aby užívání jazyka slovanského v bohoslužbě výslovně zakázal. Ale náš sv. Methoděj nedal se tím másti, nýbrž pokojně pokračoval v díle svém jako dříve. I tážeš-li se, zdali tím poslušnosti sv. stoličce římské nevyhověl, odpovím ti: sv. Methoděj byl vezdy sv. stoličce římské s duší s tělem oddán; on byl by raděj volil stokráte zemřít než u víře klesnouti nebo přísahu, již při posvěcení svém v Římě se byl zavázal, zrušiti; ale on také věděl, že kdyby ustoupil s cesty své, že by v oči vidnou zkázu vydal víru a spasení pravověřících svých, kteří slovanské bohoslužbě tak už byli uvykli, že se jí nikterak odříci nechtěli. Myslel sv. náš Methoděj, že mu za takových okolností dovoleno jest opírat se na uznání apoštolské stoličce a na rozhodnutí papeže Hadriana; věděltě on, že papež Jan k záповědi své sveden byl vymyšlenými a nicotnými důvody cizích škůdcův; věděltě, že se mu podaří, jakmile pravda se odkryje a rozloží, papeže Jana upokojiti a na svou stranu nakloniti, což se mu také bezpochyby i podařilo.

Ale ještě větší trudy a nesnáze čekaly apoštola našeho u věci té na Moravě, kdež neunavným jeho protivníkům se podařilo v síť svou zaplésti i knížete Svatopluka, člověka to často neopatrného, vášnivého a předpojatého; podařilo se jim nejen slovanský jazyk ošpatniti, ale zároveň ryzost víry našeho Methoděje v podezření uvésti; ale dobrý Bůh při všem tom připravil světcům našemu nový zdroj naděje a to ve slavném sněmu římském, na nějž Jan VIII. r. 879 i sv. Methoděje pozval, aby sebe i působení své před celým světem

obhájel a ospravedlnil. Čte-li Slovan obhájení a ospravedlnění to ve starých památkách, není možná, aby se mu od svatého jakéhos zanícení oko slzou radostnou nezarusilo. Sv. Methoděj protivníkům svým, jenž jazyk slovanský barbarským, surovým a nepodařeným prohlašovali, před celým římským sborem odpověděl: Bratří v Kristu! nevěřte hlasu, který neví, co mluví; nevěřte slovu, jež pochází ze srdce vášnivého a ctizádostivého. Já znám jazyk slovanský; jest to jazyk v každém ohledu krásný, hojný a bohatý. On zavoditi může s každým i nej-přednějším jazykem na světě, i popřeje-li mu Bůh pokoje, dosáhne on dokonalosti jazyka řeckého i římského; hoden jest on a schopen slova Božího i služby Boží. My jsme, já s nebožtíkem bratrem svým, přeložili na jazyk ten písmo svaté i liturgické knihy, a přesvědčili jsme se, že on už nyní vesměs schopen jest sv. postavení svého, jež mu Bůh a prospěch národa slovanského vykázal. — Duchem v pravdě Božím nadšen dodal světec náš: Vězte bratří také, že jazyk národní v bohoslužbě lidu slovanskému tak se zalíbil, že se ho nijak už ne-zřekne! Vzítí mu z úst jeho řeč při tajemstvích a chvalopění, bylo by tolik jako: vyrvati mu ze srdce i z duše víru; vězte pak i rozvažte, ctění bratří, že chcete-li ve víře a v jednotě svaté udržeti a zachovati onen díl světa slovanského, jenž se pod křídlo svaté matky Církve nachází, chcete-li ještě i onen díl Slovanstva získati, jenž ještě dnes nejistě kolísá mezi Východem, kterýž hyne, a mezi Západem, kterýž se zdvihá a přetvořuje: tož chovejte slovanskou liturgii jako oko v hlavě. — Otcové shromáždění to konečně velmi dobře pochopili a porozuměli; což pak do věci první, to jest co do leposti a spůsobnosti jazyka slovanského, tu nebylo na sněmě nikoho, jenž tak důkladně a náležitě byl by znal jazyk slovanský, jak se tomu dnes u svatých apoštolův našich obdivujeme, ale přece byli tehdy ve městě věčném biskupové bulharští a dalmatinští, kteří tolik jazyk slovanský znali, že mohli zjevno se prohlásiti: Methoděj má pravdu, ústy jeho sám Bůh mluví, z úst jeho ozývá se sv. srdce bratra Cyrilla; my všichni tohotěz jsme mínění, a všechny důkazy Methodějovy potvrzujeme. — Samo sebou rozumí se, že Methoději našemu bylo třeba jen duši i srdce své před sborem římským otevřiti, aby víra jeho čistá a neposkvrněná hned zjevna byla; Methodějovo ospravedlnění přimělo papeže Jana VIII., že na věčnou chválu a slávu nazval apoštola našeho v listě svém ku Svatoplukovi člověkem svatým, který ve víře dokonale srovnává se s Církví římskou, který vždy učil i učí jen to, co podání Otcův svatých odpovídá. Protivníci Methodějovi sklamali se takto

nemile a zapletli se do sítě, kterou Methoději připravovali, obviňující jej, že při mši svaté nezpívá Credo po obyčeji německém s dodatkem „i od Syna“, neboť Církev římská, matka a učitelka všech ostatních církví na světě, ačkoliv vždy učila a věřila, že Duch sv. pochází i od Otce i od Syna, za oněch dob nezpívala Credo jinak, než Methoděj sám v Panonii a na Moravě.

Vše to tak mocně pohnulo rozumem i srdcem sněmu i papeže Jana VIII., že papež způsobem co nejslavnějším navždy potvrdil užívání jazyka našeho jak při hodinkách, tak při mši sv. i veškeré bohoslužbě. Zní pak rozhodnutí to původně takto: *litteras autem slavonicas, a Constantino philosopho quondam repertas, quibus Deo laudes debite resonent, jure laudamus, et ut in eadem lingua Christi Domini nostri praeconia et opera enarrentur, jubemus; necque enim tribus tantum, sed omnibus linguis Dominum laudare auctoritate sacra monemur. Nec sanae fidei et doctrinae aliquid obstat, sive missas in eadem slavonica lingua canere, sive sacrum evangelium vel lectiones divinas novi et veteris testamenti bene translatas et interpretatas legere, aut alia horarum officia omnia psallere; quoniam qui fecit tres linguas principales, hebraicam scilicet, graecam et latinam, ipse creavit et alias omnes ad laudem et gloriam suam.*)* — Přeloženo takto: Písmena slovanská, Konstantinem filosofem kdys vynalezená, jimiž Bůh důstojně se slaví, právem schvalujeme, nařizujeme, aby jazykem tím divy a skutky Pána našeho Ježíše Krista se vyprávěly; z moci své svaté napomínáme, aby nejen trojí ale všemi řečmi Hospodin oslavován byl. Aniž pravé víře a nauce nějak se přičí buďto mši v řeči slovanské zpívati, buďto sv. evandélium neb čtení posvátné ze starého neb nového zákona u správném překladu a výkladu čísti, buďto ostatní modlitby a žalmy po slovansku zpívati, poněvadž Ten, jenž učinil tři řeči prvotné, židovskou, řeckou a latinskou, Ten i jiné ku své cti a chvále stvořiti ráčil.“

Kdo však zná dějiny Slovanův od časů tehdejších do doby nynější, ten pohlédna dnes na Panonii a Moravu, kdež sv. apoštolé naši působili, nebude se ani málo diviti tomu, že tam po našem jazyku v bohoslužbě ani slechu dechu nyní není. Divno jest toliko to, že jazyk náš apoštolské své vyznamenání a sv. právo své u nás si udržel, neboť u nás chvála Bohu po dnešní den v celém biskupství srémském a poněkud i v sesterské naší Dalmacii služby Boží i přesvatá tajemství mše svaté jazykem národním se odbývají. Toť jest dle mého pře-

*) Vidj: Rački, *viek i djelovanje sv. Cirila i Metoda*, sv. II. str. 332. i 333.

svědčení znamením, že prozřetelnost Boží právě nás ustanovila, abychom sv. úmysl apoštolův našich na těchto stranách ve skutek uvedli, a tak se stali v ruce Boží kvasem, jenž by všecku ostatní massu pronikl a ve sv. jednotu sdružil. Proto lidé naši velmi dobře učinili; že v loni slavným způsobem všude slavili tisíciletou památku svatého onoho vyznamenání, jež Jan VIII. jazyku našemu na věčné časy udělil a potvrdil. I my jsme se tu ve hlavním městě svém slavnosti té rádi přidružili, a každý, kdo budoucí události poněkud tušiti rozumí, schválí ono přání mnohých, aby podobné slavnosti v národě našem se opakovaly, neboť to budí národ ze spánku a mrtvosti, to uvádí národu na paměť znamenité události dějin jeho, to utužuje v něm cit víry a pobožnosti, to rodí v srdci jeho úmysl i vlastními hřivnami přispívati na uskutečnění úmyslův Bohem samým stanovených. Ale možná, že někdo řekne: to ovšem bylo, ale není. I odpovídám: kdo jest prost předsudkův a kdo zná Řím, ale ne jak jej nenávisť přemrštěncův maluje, ale jaký jest sám v sobě, ten odvětlí: nikoliv. Loňský rok nám chvála Bohu přinesl ve vzácném okružníku Lva XIII. dar neocenitelný, dar vesměs podobný onomu daru papeže Hadriana II. a Jana VIII., dar hodný věčné památky a slávy, dar, jenž starou slávu a čest apoštolův našich na novou výši v celé Církvi povznesl, dar, jenž celému působení apoštolův našich nového dodal potvrzení a lesku. Zjevno jest nyní a před celým světem dokázáno, že my Slované nejen nejsme vyloučeni ze srdce vrchního pastýře, jenž po příkladě Ježíšově celý svět miluje, ale že sv. Otec papež Lev XIII. také vážnost a důležitost otázky slovanské ve století devatenáctém pochopuje, tak jak ji ve století devátém veliký duch Mikuláše I. chápal. Sv. Otec papež Lev XIII. zlatým okružníkem svým před celým světem schvaluje, potvrzuje a do nebe vynáší všecko působení apoštolův našich, zvláště však to, že oni jazyku našemu vydobyli přednost jazyka svatého, a že jej do svatých Tajemství uvedli. Já v poděkování onom, jež jsem ohledně věci té sv. Otcí podal, pravil jsem jmenovitě: že sv. římská stolice by ochotně ono užívání jazyka našeho na novo potvrdila a na celý slovanský svět rozšířila, kdyby to mělo býti cenou spásy naší a znamením sjednocení našeho u víře a v Církvi; a sv. Otec v odpovědi dané mi tajemníkem svým schválil mínění mé, dokládaje k tomu: že prozřetelnost Boží i v ohledu náboženském národu slovanskému v Evropě i v Asii velikou budoucnost ustanovila. Sv. Otec doufá, že Bůh velebného plemene toho použije k veliké slávě víry a Církve Boží na zemi; sv. Otec schvaluje city a myšlenky moje, žehná mi a

pobádá mě, abych se svatým zápalem sledoval stopy sv. Cyrilla a Methoděje. — Ach, Otče svatý! chvála ti a sláva věčná budiž za dar ten! Poznával jsem já, poznávali jsme my všichni, jenž poblíže tobě stojíme, už ode dávna svaté úmysly a záměry tvé, ale radno a prospěšno bude, pozná-li je celý svět, který bohužel často i věci nejzřetelnější převrací a zjinačuje. Co pak otcovského napomenutí tvého se týká, abych sledoval stopy sv. apoštolův našich, ach tu jsem já přesláb; příliš velký chudák a hříšník jsem, abych na připodobnění sv. apoštolům našim jen pomyslití mohl; ale chci já napomenutí to vždy v srdci i v paměti chovati, jelikož především přesvědčen jsem a vím, že žádnému národu nic tak na světě se nemá přát, jako aby kněžstvo jeho duchem Božím nadšeno bylo. Platí to zvláště o národu opuštěném, který přemnoho má nepřátel a přátel pramálo, jako národ náš. Toužím já z celého srdce i z celé duše své následovati sv. apoštoly naše v lásce a horlivosti u víře a sv. povolání svém, v lásce a oddanosti ku sv. stolicí římské, v lásce a náchylnosti k národu svému. Před několika lety koloval pod mojí jménem skoro po všem světě hnusný jakýs spis, který podobou a obsahem svým tak mi cizím byl, jak cizí jest mi ono místo v jižní Americe, kdež pobloudilý jakýs kněz skroušeně vyznal, že mi spis ten podvrhl, a odkudž mi prostřednictvím zpovědníka svého odpros poslal. Ačkoliv spisek ten zjevné a nepochybné známky podvrženosti na sobě měl, přece mnohý jím se pomásti dal, nevěda snad, že spisy mé chovají se ve skladech veřejných, každému snadno přístupných. Ačkoliv tak se věci měly, jest mi přece vítáno, že u příležitosti té před celým světem vyznati mohu: že bych volil stokrát raději, aby mi pravice uschla a jazyk v ústech aby mi strnul, než abych jeden jedinký výrok onoho spisku, jménu mému podvrženého, proslovil nebo napsal. Držím se já ve všem sv. apoštolů slovanských, i chci — Bůh-li mi milostiv bude — onu sv. víru a lásku, již oni v srdci mém ku svaté stolicí a k národu slovanskému nosili, před trůn Boží čistu a neposkvrněnu donést, abych ji tam na věky zachoval a sdružil s modlitbou sv. apoštolův našich: „aby Bůh opatroval, chránil a žehnal národ můj, a aby obzvláště udělití mu ráčil dar všech darův, t. j. jednotu víry a Církve, kterouž všeliké dobro tohoto i onoho světa co nejjistěji dosíci se dá.“

Toť hle sv. apoštolé naši vymohli národu slovanskému pod opěkou sv. římské stolice; ale kromě té ležela jim jiná ještě věc na srdci, záležitost to, která býti měla základem a kořenem působení jejich; i to podařilo se jim vlivem a věhlasem sv. stolice římské. S a m o-

statná a všelikého cizího vlivu prostá církev — toť jest záležitost ta.

Když sv. náš Methoděj po smrti bratra svého v Římě meškal, došlo k papeži Hadrianu poselství od velikého knížete panonského Kocela, aby mu ráčil poslati Methoděje, aby úřad apoštolský v Panonii zastával. Nemoha se jednak pro válečné nepokoje vrátiti na Moravu, podrobil se sv. Methoděj ochotně na slovo papežovo přání knížete Kocela a zavítal asi koncem roku 869. jako krajský biskup do Panonie, aby slovanským jazykem i duchem v národu slovanském dosáhl toho, čeho knězi cizinci počínáním dosíci nemohli. Ale po krátkém v Panonii působení přesvědčil se on i kníže panonský, že vznešeného účelu působení apoštolského dotud' tam postihnouti nebude lze, dokud' Methoděj v ohledě církevním zůstane pod vrchní mocí a vládou biskupův solnohradských. I byloť u věci té potřebou nevyhnutelnou, aby pro Panonii a Moravu utvořena byla samostatná metropole. Z té příčiny odebral se Methoděj r. 870. opět do Říma ku sv. Otcí, aby mu věc důkladně rozložil, a aby od něho slovanskému lidu novou metropolitu vyprosil. Hadrian II. rád k tomu svolil, ačkoliv dobře věděl, že záměru a rozhodnutí tomu ze všech sil opíratí se bude nejen německá církev, ale zároveň i světská vláda, která už ode dávna pod vrchní svou pravomoc počítala Panonii, a která přáním svým i na Moravu sáhala. Ale jestli kdy, tož u příležitosti té očividně se dokázalo, že svatá římská stolice žádných se nehrozí protivenství a těžkostí, kde o to běží, aby se některá jednotlivá církev ve jménu spásy své zbavila cizích okovův a došla oné samostatnosti, beze které za stávajících okolností působení apoštolské nemůže oněch plodů vydávati, o kterých Kristus mluví, řka: *ecce ego mitto vos, ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat* — já posílám vás, abyste šli, ovoce vydávali a ovoce vaše aby trvalo. Tázeme-li se nyní, která to metropole byla, již papež Slovanům a slovanským apoštolům založil? tu můžeme na základě starých památek jistě odpověděti, že to byla prastará metropole srémská, již kdys po výslovné vůli papežově spravoval sv. Andronikus, jeden ze 70 učeníkův Páně, tak že z ohledu toho říci možno, že biskupové srémští jsou nástupci sv. Methoděje.

Arcibiskupství to přestalo návalem divokých Avarův ve století šestém; ve století devátém zřídil je Karel Veliký znovu a podřídil biskupu solnohradskému, pode kterým 75 let zůstalo, až je nyní z lásky ke Slovanům a sv. Methoději starým jeho právem papež Hadrian II. vyznamenal. Hranice arcibiskupství toho obsahovaly i Panonii Dolní

i Horní a mimo to i Moravu. Onu proto: poněvadž Panonia od dávna ku srémské metropoli patřila; tuto zase proto, poněvadž Morava původně apoštolátu našich bratří sv. podrobena byla.

Nyní vrátil se náš Methoděj do Panonie nejen jako biskup krajský, ale jako pravý metropolita, jako vrchní hlava Církve, jíž každý se podrobiti musil, kdo jako kněz v Panonii zůstati a úřad svůj vykonávati chtěl. Ale právě proto vzešla proti sv. Methoději nejen jakás nechuť, ale zrovna zášť a lněv u kněží, jež by sv. povolání jejich nad všelikou nenávisť povznášeti mělo. Cizí kněží vrhli se na sv. Methoděje za příležitostí tou s takovou nepřátelskou zuřivostí a bezohledností, že zjevno jest, že na nich zvláštním způsobem vyplnilo se slovo Páně: „Šimone! Šimone! aj satan žádal o vás, aby vás tříbil jako pšenici.“ (Luk. XXII. 31.) Nadarmo stál sv. Methoděj pevně jako skála, když bouře na ni se valí; nadarmo bránil vší silou rozumu i srdce svého právo římské stolice, odpovídaje rázně protivníkům svým: že Panonia od prastarých dob jest dědictvím sv. Petra, že proti papeži neplatí žádný starý zvyk, jelikož mu přísluší souditi a rozhodovati, co, jak a kdy, zda to či ono s účelem Církve sv. a se spasením lidu se srovnává. Vše nadarmo bylo. Sv. Methoděj musil ve kruté bouři té tím spíše podlehnouti, poněvadž právě tehdy nové a nové kříže a nehody stíhaly v samé Itálii papeže Hadriana II., jenž samojediný jej obrániti mohl, a poněvadž papež brzy se pomínul; ani veliký Kocel, jenž Methoděje jako svou duši miloval, nemohl nic proň učiniti, sám pod právomoc Karolingův upadna. Jedna památka starobylá „Život sv. Methoděje“ svědčí, že cizí biskupové u příležitosti té sv. Methoděje proti všelikému právu a obyčeji na soud svůj pohnali, že jej týrali, do vyhnanství poslali, do vězení dali, v němž po několik let se trápil. Zpráva ta se některým cizím učencům nikterak nelíbila, proto spis ten starobylý v podezření uvedli, řkouce, že „Život sv. Methoděje“ jest stará pohádka o tom, co se nikdy nestalo. Ale což jsou ti proti Bohu, jenž nejen na onom, ale často i na tomto světě odkrývá tajné hlubiny a záměry srdcí lidských, aby už tuto dostalo se mnohému odměny podle zásluh jeho? — Loni právě, když jsme v domovině své slavili památku zavedení jazyka našeho v bohoslužbě, nalezeny byly v museu britském a na světlo vydány některé staré rukopisy, kteréž záležitost dotčenou za tmy, do níž už na dobro odsouzena byla, na bílý den přenesly. Rukopisy těmi obírá se nyní všecken učený svět; i naši učenci uveřejnili je v letoších starožitnostech svých.*) Památky tyto

*) Starine jugoslav. akademije, knjiga XII. str. 206. i. d.

velmi objasní staré dějiny národu našeho; vzhledem pak na okolnost, o níž hovořím, důležité jsou dopisy Jana VIII. solnohradskému a pasovskému arcibiskupovi Alvinu a Hermanrichu a frizinskému biskupovi Annonu; znamenita jsou obzvláště poučení, jež Jan VIII. vyslanci svému Pavlu biskupu ankonskému ohledně panonské metropole a sv. Methoděje dal, aby jich před králem Ludvíkem, před knížetem Svatoplukem a před německým episcopatem upotřebil. V naučeních těch uložil Jan VIII. vyslanci svému, aby těmitěž asi důvody bránil původ i postavení metropole panonské, jimiž Methoděj se ohražoval. On vložil vyslanci svému takofka do úst slova, jimiž měl odsouditi jednání německých biskupův proti Methoději. „Vy — takto kázal mu mluvit — vy jste bez kanonického rozhodnutí odsoudili biskupa samou stolicí sv. poslaného; vy jste jej do vězení uvrhli, vy jste jej pohlavkovali, vy jste jej od sv. úřadu jeho odlučovali úplná tři léta, ačkoliv často podáními a dopisy svými sv. římské stolice se dovolával. Vy jste vše to ukrývali a tajili, a tak na jisto si zasloužili, abych vás aspoň na tak dlouho úřadu vašeho zbavil, jak dlouho Methoděj vámi zbaven byl, to tím více, jelikož jste vy arcibiskupa na soud svůj pohnali, jehož jen vyšší vrchnost jeho, t. j. sv. stolice na soud pohnati může.“ V listě svém k arcibiskupu Hermanrichovi užívá papež výtek tak ostrých, že by je nynější doba sotva snesla, a že já jich ani opakovati nesmím; dost budiž na tom, že arcibiskupa toho vyobcoval a před soud do Říma pozval. Totěž učinil papež i Annonu, biskupu frizinskému, listem mu zasláným. Mohu říci, že vše to čtoucímu slze se mi vyronily, i že mimovolně obrátil jsem se ku orodovníku Slovanův s povzdechem: O sv. Methoději! tobě udělil Bůh dle hodnosti i zásluh tvých hojně dary už na tom světě, ale nyní vidím, že tě Kristus obzvláštním miloval způsobem, když tě na zemi k tomu pozýval, abys utrpení a pronásledování jeho účastníkem se stal, bys také jednou na nebi věčné slávy Jeho účastným býti mohl. Ty's Bohem pozván byl, abys nám Slovanům stal se vzorem a příkladem nejen sv. učení, nejen čistého a dokonalého života a všelike obětavosti, ale zároveň i vzorem v pronásledování a vězení, které's ty za víru a za nezvratnou věrnost ku sv. stolicí římské trpělivě snášel. Mohl's — vím já — všeho toho sprostiti se jediným slovem, kdybys byl chtěl povoliti a arcibiskupství svého se zříci, kdybys byl chtěl vrátiti se do samoty olympské, kamž tě srdce tvé jednak táhlo, a kdež by tě krajané tvoji na jisto byli do nebe velebili, aby tvým věhlasem, tvojí slávou a svatostí aspoň poněkud byli mohli zakrýti hlubokou propašť nevěry a rozkolu, která v té době

nejhrozněji se otvírala . . . ale ty's volil stokrát raději všeliká utrpení snášeti, nežli stínem jenom nějakým svou víru a lásku k sv. Církvi římské zapřítí.

Toť hle asi každému vynutí ze srdce spisové v době nejnovější nalezení. Jsouť oni zároveň jistým důkazem, že sv. stolice římská ničeho se neleká a nebojí, kde o to běží, aby pronásledovaný poctivec byl obraněn a ochráněn, i aby Církvi a národu ona svoboda zaručena byla, beze které nemůže pracovati ani o časném ani o věčném zdaru svém. Přirozeno jest, že sv. Methoděj rozsáhlým rozhodnutím sv. stolice římské křížů svých zbaven a úřadu svému navrácen byl, ale sto druhých ještě muk a nehod bylo mu přemoci. Do Panonie vrátiti se nedaly mu okolnosti, poněvadž po smrti velikého knížete Kocela země ta úplně podrobena byla vládě a moci Karolingův, úhlavních to jeho nepřátel. Na Moravě pak nedala mu pokoje neukojitelná zášť protivníkův, jimž podařilo se v záměry své zaplésti i knížete Svatopluka, jenž při svých jinak krásných vlastnostech nikterak hoden nebyl slavného strýce svého Rostislava. I toť jest, co našeho Methoděje vedlo opět kolem roku 879. do Říma před sněm církevní i před papeže Jana VIII., kdež mu Bůh v náhradu za křivdy, jež nevině přetrpěti mu bylo, zvláštního dopřál vítězství a oslavení, neboť nejen že ryzost víry jeho novým zářila leskem, nejen že potřeba jazyka slovanského při mši sv. a bohoslužbě znovu byla potvrzena, ale papež Jan VIII. potvrdil u příležitosti té slavně metropoli panonskou samu v sobě i pro osobu Methodějovu; proto nazval v dopisu Svatoplukovi Methoděje venerabilem archiepiscopum — ctihodným arcibiskupem — a rozhodnul: nostrae apostolicae auctoritatis praecepto archiepiscopatus ejus privilegium confirmamus et in perpetuum Deo juvante firmum manere statuimus — rozkazem — dí papež — apoštolské právomoci své potvrzujeme významení arcibiskupství jeho a velíme, aby s Boží pomocí navždy nezvratno zůstalo. K tomu-li prohlédáme, nemůžeme dost litovati toho, že Svatopluk dal se navésti, aby žádal pro latinskou bohoslužbu zvláštní biskupství v Nitře, neboť to právě stalo se červem, jenž rozhlodal zdravý kmen samostatnosti církevní, o kterou se i papež Jan VIII. i sv. Methoděj i všechen lid slovanský tolik byli zasazovali; i Bohu samému jen známo jest, co Methoději našemu v příčině té přetrpěti bylo. Než tolik jest přece jisto, že Methoděj náš v nových těch trápeních vždy a vždy silnou měl ochranu v papeži Janu VIII., který mezi Slovyany vůbec a mezi námi Chorvaty zvláště věčnou zasluhuje památku, jelikož on zájmy slovanské vždy mužně bránil, a jelikož nás

Chorvaty moudrým jednáním a řízením svým od rozkolu byzantského odvrátil a ku spojení s Římem a se západem přivedl. Kromě krásných posud poznaných listův jeho k domácím našim kněžím — zejména ku Branimíru — obsahují listiny onehdy v Londýně nalezené dopisy kněžím Domagoji a Mutimíru z roku 873., z nichž jeden psán jest knězi Domagoji a druhý Mutimíru, a z roku 875., z nichž jeden směřuje všem pravověřícím v Dalmacii a v Chorvatsku, druhý opět napsán jest Domagoji.

Co se zatím našeho sv. Methoděje týká, dal mu Bůh na sklonku života dny pokojnější a šťastnější, neboť bylo mu přáno: i svou milou Panonii navštívit, i na Moravě velikého knížete českého Bořivoje i s chotí jeho Ludmilou pokřestiti; bylo mu dopřáno ve velikém učeníku svém Gorazdu — rodem Moravanu — hodného si nástupce ustanovit, r. 885 hodinku smrti své na květnou neděli ve chrámě dojemnou řečí, jíž všechny posluchače rozplakal, předpovědět, a skutečně 6. dubna téhož roku ve hlavním městě moravském v náruči svých milých v Pánu skonati. — Starý životopisec jeho svědčí nám, že před skonáním svým, podobně jak bratr jeho nebožtík Cyrill, lid svůj napomínal, aby ve víře stáli a pevní zůstali, aby se nebáli toho, jenž zabíjí tělo ale raději toho, jenž zabíjí duši, aby vždy ve sv. víře svorni a sjednoceni zůstali, své aby pěstovali a milovali, cizým pak aby nepohrdali a křivdy nikomu nečinili. — Rozvážil-li člověk tuto poslední okolnost v životě sv. našeho Methoděje, mimovolně uznati musí, že mu Bůh pokojným a úspěšným životem posledních dnův jaksi zastříti chtěl neštěstí rozkolu, které brzy stihnouti mělo i milenou metropoli jeho i národ jeho — dokud by mu neštěstí to nezjevil tam, kde psáno jest: *et tempus non erit amplius* — i nebude více času; kde všelike símě, byť je svět i zničeným už považoval, až do zralosti své v rukou Otce věčného se chová, a kde tisíc let není ani jak okamžik.

Kdo pohlédne na dnešní Panonii a na události, které se tam a na Moravě do dneška sběhly a rozvinuly, nebude se ani dosti málo diviti, že po staré metropoli Methodějově není ani slechu dechu; ale na všecken způsob divno jest, že se jednak po slovanské liturgii jednak i po metropoli té jakás stopa na jihu slovanském mezi námi Chorvaty udržela, což znamením býti má, že Bůh na nás Chorvaty jakýs díl snah Methodějových přenesl. Každý čtenář řádkův těch uhodne ihned, že myslím novou naši metropoli záhřebskou. Jestli kdy, tož po bouřlivých letech 1848 a 1849 zajisté se všech stran cítila se potřeba dvoji

samostatnosti, která Chorvatsku po právu přirozeném i podle položení jeho na užitek všeobecný přísluší. Z potřeby té vyšlo nové arcibiskupství záhřebské; my nesmrtelnému Piu IX. věčnou chválu povinni jsme za to, že u příležitosti té k nám tak se osvědčil, jak kdysi Jan VIII. ku Slovanům v Panonii a na Moravě. Tím zase před celým světem dokázáno jest, že Bůh sám svobodu a všeliký pokrok jednotlivých církví a národův nerozlučným spojil svazkem se sv. stolicí římskou. Budiž mi to prominuto, že u příležitosti té vyslovuji naději, že ono přesvědčení, jež metropoli záhřebské původ dalo, že ji i jednou zaokrouhlí a doplní; neboť oku bystrému nijak nemůže ujíti, že toho nejvyšší účelové požadují, a že metropole ta jen tehdy bude moci v krajích našich úkol svůj vznešený plniti, jestli se co nejdříve upevní a ustálí, to jest tolik řečeno jako: jestli se rozšíří a všechny ostatní údy Církve katolické u nás v jedno spojí, sdruží a sjednotí. Může se to státi bez jakéhokoliv skrácení starých historických práv a nárokův, jež jednak jen tehdy na váze Boží něco váží, slouží-li účelům vyšším — jinak stávají se báchorkami nemajíce pro přítomnost ceny pražádné. I jednak všecka odvětví Církve katolické zde na jihu našem způsobem samovolným k jednomu se táhnou kmenu — t. j. k Záhřebu. K arcibiskupství záhřebskému patří bezpochyby i sesterská naše hrdá Bosna. Jest sice doba třestění a Ikarského vzletu, kdy lidé velmi rádi výše míří, než by měly, kdy rukou sahají tam, kde jim jazyk ni jedním slovem rozumným pomoci nemůže; ale až dočkáme se času rozumu a rozvahy, uvidíme, že biskupství bosenské, k němuž i Bosna patří, nejen jménem ale i právem ob stojí, kteréž posud nezastaralo, ani nikým upíráno nebylo. Místní jméno toho kterého biskupství záleží od stolice biskupské a nemá před právem církevním žádného významu. Žádnou dovedností na světě nedá se upříti, že ona bulla papežská, již Církev záhřebská na metropoli povýšena byla, stavíc do područí jejího i biskupství bosenské, pravou Bosnu vyrozumívá. Víme my všeci, že Bosna už od dávna jest v rukou vrchních pastýřův Církve sv., jimž my nevýslovnou jsme povinni chválu za dobrodiní, jež oni opuštěné Církvě té od čtyřech století proukazovali a po dnešní den proukazují. My s úplnou důvěrou spoléháme na vrchního pastýře svého, k čemuž kdyby nás všichni věkové nepobízeli, sám věk a působení sv. apoštolů našich k tomu by nás nyní i vezdy vésti musilo. My přejeme si, aby vrchní správa Církve v Bosně i na dále zůstala pod vrchní vládou v Římě, dokud nezasvitne den, kdy se bude moci vrátiti svůj k svému, kde nejen jedna a tatáž sv. víra a láska se nachází, ale kde i takřka

jedna krev jest a kde s řečí Boží a s mluvou svatou i řeč a hovor národní takořka v jedno se slévá.

Tímto ukončil bych své zkoumání života sv. apoštolův našich, kdybych nebyl často mezi námi na vlastní uši slyšel křivé a mnohdy i směšné promlouvání proti sv. stolici římské, k nimž ještě tu prohlédnouti míním. Praví se jmenovitě: nyní po prohlášení neomylnosti papežovy jest v Církvi vše vydáno samovůli, proti které žádného zvláštního práva neb obyčeje obrániti nelze; mimo to uvádí se způsobem namnoze směšným bažení sv. stolice římské po majetku světském, kdežto o Kristu známo jest, že pravil, že království Jeho není z tohoto světa, že sám na horu odešel, když Jej svět králem chtěl učiniti. Obojí řeč žádného nemá základu.

Co první se týká věci, nejprve třeba podotknouti, že slovanský význam „neomylnost“, jímž dotčený článek sv. víry aspoň tuto jmenujeme, správný není. Význam ten by člověka neučeného snadno svéstí mohl k mínění bludnému, jakoby Církev učila, že sv. Otec papež omýlití se nemůže, kdežto dogma křesťanství učí, že papež poblouditi nemůže, když jako vrchní pastýř a učitel Církve slavným způsobem učení sv. víry prohlašuje a vykládá. Snad by význam „nezbloudilost“ lépe s učením křesťanským se srovnával? Ale ať si už tomu jest jakkolvík, nepochybně jest: že článkem o neomylnosti papežské nic do Církve nového uvedeno nebylo. Církev Boží jest, jakož i sám věčný Zakladatel její, neproměnitelná — ona zůstává dnes, zítra i na věky tatáž. Divné ústrojí její vnitřní nijak se nedá rozvrtati, poněvadž ona tajemným tělem Ježíšovým jest. Neomylnost Církve a neomylnost papeže jest věc jedna a tatáž, jelikož nikdo na světě nemůže oddělití v Církvi Boží těla od hlavy ani hlavy od těla. Když Církev sv. prohlašuje a vykládá učení svaté, činí to vždy ústoma hlavy; když hlava to činí, čerpá vždy pravdu věčnou z pramenů svatých a nezměnitelných, čerpá ji tímtež nadchnuta duchem jako Církev sama. Když sněm chalcedonský uslyšev rozhodnutí sv. Lva Velikého s nadšením zvolal: „Vše to pevně držíme; to jest pravá víra Církve svaté; ústy Lvovými sám sv. Petr hovoří“; tehdy zachovala Církev a ochránila ústy papežovými svět křesťanský před bludem a klamem. Když Pius IX. v době naší prohlásil učení o neposkvřěném početí Marie Panny za článek víry, učinil to na základě sv. podání, kteréž počavši od chléva betlemského víc a více se rozvíjelo až do sv. Augustina, a od sv. Augustina až do oné zralosti a plnosti v době naší, kdy učení to takořka už každé dítko křesťanské na jazyku nosilo; učinil to otázav

se u věci té svých bratří a učitelův o radu a mínění a celým sborem biskupův se ohradiv. — Dokonce nepravda jest říci, že Církev od včerejška — tak říkáje — stala se nesnášenlivou a svévolnou. Církev Boží nečítá u věku svém jen let téměř dva tisíce — ale ona počala počátkem světa — Bůh dal člověku, stvořiv jej a nadchnuv duchem svým nesmrtelným, s jedné strany pro život jeho tělesný výživu v přírodě viditelné, již sám zákon jeho udržuje a oplodňuje; s druhé strany ustanovil mu podíl pravd věčných, beze kterých duchovní jeho život obstáti nemůže, dle oné pravdy věčné není člověk živ toliko chlebem a nápojem každodenním, ale všelikou řečí pocházející z úst Božích. Podíl tento, aby nikdy v pokolení lidském za své nevzal, chová od počátku sv. Církev pod křídlem Božím. Jejímť jsou sv. praotcové, od nichž podání až ku třem mudrcům východním došlo a je do Betlema k jeslím přivedlo, aby se tam Věčné Pravdě vtělené poklonili. Jejímť byli i oni lidé výteční ve starých Athenách a v Římě, kteří upřímně pravdu Boží především hledali, chovali a chránili a milovali, z lásky k ní i život svůj obětovali. Spisy jejích ctí sv. matka Církev, uvádí je všude i do škol svých s onou opatrností, jež s mateřskou láskou její se srovnává, a to tím ochotněji, jelikož se v nich často i samo přísti Páně tuší a předpovídá. Jejímť jsou i oni velicí proroci národa vyvoleného: Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, Daniel a jiní, jenž zázračným způsobem víru v jediného Boha a sv. Jeho prozřetelnost zachovávali a národ od všelikého zla a hříchu, jak od propasti očividné, odvraceli; jenž světlou zoru až do samého dne bílého, kterýž nám Kristem Ježíšem nastal, jak v domovině své tak v cizině věštili, a zákon Boží s pravdou svatou, již národ tvrdohlavý často se opíral, tak moudře a statečně hlásali, že svět co do moudrosti, ráznosti a všelijaké velikosti mužův rovných jim po bok postaviti nemůže. Jejímť jest konečně i povolání duchem sv. jí stanovené: aby ona až do skonání světa čistým a neposkvrněným zachovala sv. podíl, jež v plnosti času samo Slovo věčné světu darevalo a obětí sv. smrti Své posvětilo; onen podíl sv., který celý zákon starý potvrzuje a novou milostí ze samého Srdce Páně čerpanou doplňuje, jež Bůh sám jediným základem a zárukou spasení a vyššího života každému člověku a každému národu na věky učinil. Není církev proto nesnášenlivou, neboť ona učí: že každý ten v Církvi sv., kdož pravdu Boží upřímně hledá, zachovává a chrání a v život převádí, že jest krev z krve její i moc z moci její; zvláště pak, zná-li a ví-li za sv. pravdu něco obětovati a trpěti. — Ano sv. matka Církev ctí a cení vysoko i ony šlechetné duše mimo křídlo své, kteréž Ježíše

a pravdu sv. upřímně milují, hledají, brání a rozšiřují a ji jak jen možná příkladem svým potvrzují; neboť sv. matka Církev učí a drží: že šlechetné duše ty pravými jsou dětmi jejími, a že nepatříce k tělu, aspoň k duši její patří. Lituje pak Církev sv., oplakává a odsuzuje ty, kdož pod křídly jejíma svou vlastní takořka krev zrazují a srdce její probíjejí; kdož domácím pokojem svým lehkomyšlně pohrdají a sv. pravdu rozmanitými bludy a zmatky zahrnují. O nich ví Církev, že ačkoliv patří k tělu, že nepatří přece k duši její. Ovšem, že po výslovné vůli Boží nejprvnějším právem a zvláštní povinností apoštolův a biskupův jest sv. dědictví pravd křesťanských čistým a neposkvřeným až do konce světa zachovati, rozvíjeti a vykládati a z něho zdravou a nezkaženou stravu pro všechen svět vybírat, neboť oni Duchem svatým ustanoveni jsou, aby ve svaté a nerozlučné shodě a svornosti s hlavou svojí a pod vrchní jeho mocí a vládou Církvi Boží vládli a víře Ježíšově onu pevnost a jistotu dali, beze které ona nikterak býti nemůže. V Církvi Boží jako v každé společnosti musí býti vrchní moc a soud, který by rozepře, jež ve světě tak širokém se udávají, způsobem rozhodným a neupíratelným řešil. Přirozená povaha věci samé a zázračné ústrojí Církve ručí nám, že řešení ta jsou vezdy moudrá, spravedlivá a spolehlivá. V Církvi jest rukou v pravdě Boží vše tak v jedno spojeno, že způsobem přirozeným jedno druhé poutá, zachovává, podepírá, doplňuje, tak že poblouditi nikdy možná není. Když sv. otec papež sám — což řídkým bývá případem — jako hlava Církve a nejvyšší národův křesťanských učitel některou nauku křesťanskou článkem víry prohlašuje, my katolíci víme a věříme, že jest to pravda nepochybná, Bohem zjevená, a to hlavně proto, poněvadž jsme přesvědčeni, že ústy jeho sám Petr mluví, jemuž Kristus, když Jej Synem Boha živého byl prohlásil, řekl: non caro et sanguis revelavit tibi, sed Pater meus, qui in coelis est — nezjevila ti pravdy té ani krev ani tělo tvé, ale Otec můj, kterýž v nebesích jest, — sám sv. Petr, pravím, jehož Kristus věčným a nerozborným základem Církve sv. učinil, jemuž obzvláštním způsobem klíče nebeské i pastvu ovcí i beráneků svých svěřil; i kdo ústrojí Církve poblíže zná, ten ví, že prameny svatých pravd v Církvi tak jasny jsou a zřetelny, že ve všeobecném vědomí Církve Duch sv. vždy tak živým a neodolatelným způsobem se ozývá, že sám lidský dozor nedopustí, aby vrchní učitel pobloudil, když z pramenův těch a z vědomí Církve pravdu křesťanskou čerpá, vykládá a tlumóčí. Nepravda a naprosto nerozum jest, tvrditi, že článkem víry o neomylnosti papežské uveden byl do Církve jistý druh samovůle,

před níž světu báti se jest, neboť kde prý sám Ježíš vládne a kde Duch sv. všem se uděluje, tam o nijaké na světě samovůli řeči býti nemůže. Pod tvrzením takovým skrývá se často samovůle největší, která bez všeliké rozvahy míří proti svobodě sv. matky Církvě a proti nejpodstatnějším zjevům duchovního jejího působení a života. Pravda jest, že byly v dějinách doby, kdy sv. Církev větší měla vliv i na veřejné záležitosti státův a národův; ale nikdy ona moci té samovolně sobě neosobila, nýbrž národové sami nabízeli jí moc tu ve svých největších bídách a potřebách, jimž mimo Církev nikdo na světě pomoci tehdy nevěděl. Vliv Církvě za dob tehdejších byl zjevnou velikou potřebou a velikým dobrodiním; říci, že dnes by byl záhubou nějakou, jest pravá licoměrnost. Dnes nemají se ani říše ani národové čeho báti od sv. matky Církvě, ale mají se mnohem více čeho báti od vlastní rozervanosti a od oné všemohoucnosti, která se do všeho a všeho plete, a tím často v ranném zárodku ničí símě, které by jinak bohatým zaroditi mohlo plodem. Dnes jest Církvi kruto zápasiti po celém skoro světě o svou vlastní svobodu a o svobodu svědomí.

Opakuji: pravá licoměrnost jest, dnes jen pomysleti, že by Církev jiným způsobem na říše i národy působiti mohla, nežli oním, jímžto Kristus sám působil, to jest: odporoučejíc sv. víru a ctnost křesťanskou s oněmi prostředky, jež samotné jsou s to náruživosti a chtíce lidské krotiti, společnost lidskou šlechtiti a od oněch propastí, v něž jinak padnouti by musilo, odvracet. Dnes Církev bojujíc o svobodu svou, nosí v útrobě své, jako kdysi nosila, svobodu a osvětu všech národův, učíc je: že svoboda jen tehdy dá se zachovati, bude-li šetřeno svobody Církvě a svědomí, a zdomácní-li a upevní-li se zásady evandělické a práva křesťanské ctnosti skrz na skrz v životě národův jak soukromném tak veřejném. Já pravím: s každým právem spojena jest i povinnost, s největším na světě právem spojena jest i povinnost největší, t. j. povinnost: sv. pravdu vždy, zvláště pak nyní, kdy všechn skoro svět bloudí a proti pravdě brojí, stále a nezvratně, a — třeba-li — i obětí života chrániti. Jsem přesvědčen, že všechn svět v té dnešní rozervanosti a nejistotě, která duchem i životem národův zavládla, Bohu obzvláště vděčen býti má za to, že jedinou aspoň bytost na světě tom nade prach pozemský a nade všechn zmatek lidský vysoko pozdvihl i sv. povoláním i právem jejím ji zavázal: aby čistou a neposkvrněnou pravdu k světu všemu hlásala bez bázně a bez ohledův lidských, a aby svobodu svědomí a národův bránila a

zachovala. Toť věčná jest zásada papežův římských, již oni plniti znali a věděli nejen s vznešené stolice své, ale z věznic mamertinských, i kátekomb podzemních, i se samého kříže. Kdyby toho hlasu nebylo, zkusil by svět, že se mu čehos podstatného pro mravný jeho život nedostává. Soumrak by to byl, předchůdce tmy. Abych už o ostatním pomlčel, jen to budiž připomenuto, že přesvědčen jsem, že v poslednějších dobách neviděl svět příkladu vzácnějšího a vzornějšího nad Pia VII. Všechno skoro svět podléhal jármu ukrutného samovládce, jediný jen člověk, do něhož násilník si netroufal, nepodléhal; a člověk ten byl dobrý, tichý a svatý Pius VII., jemuž sv. povolání i právo Boží síly dodalo, že i u vyhnanství i v hrozném osamělosti bez jakékoliv na světě rady a pomoci všelike přesile se opíral a všelikým zmatkům bránil. Osvědčil tehdy celý svět živě, že svatý kmet ten v duši své největší díl svobody všeho světa nosil, neboť jej po zkáze násilníkově do nebe v pravdě vynášel, nastoliv jej za všeobecného plesání a oslavování na starou stolicí jeho.

Uznal to sám i velechytrý tupitel (Napoleon I.), když na osamělém ostrově uprostřed moře nástupcům svým radil, aby sv. římské stolice nikterak se nedotýkali, což kdyby byli zachovali, jistě by nebyli se sebou i národ francouzský do hrozného propasti strhli. Toť jest ona silná moc, již kdysi papež Lev Veliký Atilu „metlu Boží“ od Říma a Italie zapudil. Ale i dnešního dne nevím příkladu vzácnějšího, než který nám Vatikán skýtá. Sedí tam na stolici Petrově kmet moudrosti, dobroty a mírnosti neobyčejné, sedí zbaven dřívější své cti a svobody dobře věda, že v době této bouřlivé a rozhárané není daleko od něho kříž, na kterém sv. Petr skončil; ale přece má svatý kmet ten v duši své a v postavení svém tolik síly, že ani jedna vážnější otázka na světě bez jeho starosti a moudrosti obejíti se nemůže. Běží-li o to, rozpoutané a všeho násilí schopné poměry společenské upokojiti, poučiti a na cestu sv. evandělia přivésti; běží-li o to, staré mučenicí irské cestu ctnosti, trpělivosti, poctivosti a mírnosti ukázati; běží-li o to, potlačené svobody Církve v Německu, Belgii a Francii se zaujati — všude tu jako i při jiných nesčetných příležitostech ozývá se hlas jeho, hlas pravdy Boží a moudrosti pravé, kterýž — díky Bohu! — tajemnou jakous mocí i tam působí, kde se právu jeho a vládě jeho neklanějí.

Ach sv. Otče! chvála ti věčná za to, že při otcovské starosti své o celý svět ani nás, nás Slovanů křesťanův jsi nezapomněl! Věz

sv. Otče, že krásný okružník tvůj o sv. Cyrillu a Methoději živého došel ohlasu v srdci veškerého Slovanstva. Dobře že svět, často stranický a nespravedlivý, ví, že ze srdce tvého, v němž láska Ježíšova ozývá se, ani Slované vyloučení nejsou. Není sice dáno nám znáti onen čas, který Otec nebeský sám sobě zadržel, ale není pochybnosti, že símé řeči tvé dříve nebo později želané přinese ovoce, oč my všichni s tebou ze všech sil snažiti se chceme, dokud' zde žíti budeme a dokud' na věčnosti — Bůh-li to dá — se sv. Cyrillem a Methodějem trvati budeme. Snažiti se chceme o to i my biskupové, neboť i nám přísluší následovati příkladu papežův římských, jelikož i my jsme pravými učiteli národův, a jelikož i naší jest povinností zákony učení křesťanského na různé potřeby jednotlivých církví a národův uprávěti.

Ničeho ať se svět neobává pro sebe a pro zvláštní zájmy své od nejnovějšího článku sv. víry; ale ještě nerozumějí vymyšleno a v pravdě směšno jest v ohledu tom poukazovati na časný majetek papežský, po kterém prý se tolik touží. Otázka ta v nijakém není spojení s naučením, jež ze života a působení svatých apoštolů našich čerpáme. Co rozumného o tom říci lze, jest: že majetek papežský nejstarším a nejzákonitějším majetkem na světě jest, a že se ho nikdo dotýkati neměl, jakož každého jiného státu a majetku šetřeno býti má; že majetek ten poskytla prozřetelnost Božská k účelům nejsvětějším: na svobodu a čest sv. stolice římské, a že konečně sv. stolice římská jako své vlastní svobody zřící se ho nemůže.

Jasno jest dále a vesměs jisto, že chytrosti a moudrosti lidské do dnešního dne se dost málo ani nepodařilo naléztí druhý nějaký prostředek, kterýmž by čest a svoboda sv. stolice tak zaručena byla, že svět katolický by se uspokojiti mohl; a dokud' toho nebude, dotud bude se u protestu sv. římské stolice ozývati mínění a přesvědčení celého světa katolického. Ostatně nemíchejme otázky té s otázkami, s nimiž ona v žádném nestojí spojení, ale poručme ji prozřetelnosti Boží, kteréž vše na světě kořiti se musí. Jednak nelze ani pomyslíti a hnusná jest to pomluva, že by svatý prestolník římský kdy chtěl a zamýšlel majetek svůj dobývati sobě cenou jedné aspoň kapky lidské krve, neb na něčí škodu, neboť on jest náměstkem Onoho, jenž přišel na tento svět, nikoliv aby cizí proléval krev nebo škodu někomu působil, ale aby prolil svou krev vlastní do krůpěje poslední za spásu světa, a aby neštěstím a utrpením svým všecky lidi a národy od neštěstí a utrpení věčného vysvobodil.

S klidnou myslí spokojenou tedy bližme se sv. stolici římské a hledejme u ní s důvěrou úplnou vždy radu, obranu i útěchu, tak jak sv. apoštolé Cyrill a Methoděj životem i příkladem svým k tomu nám poukazují. Byliť oni za doby své ve styku se všemi téměř knížaty plemen slovanských: meškali oni v severní Moravě působíce na knížata Rostislava a Svatopluka; oni pokřestili českého knížete Bořivoje a manželku jeho Ludmilu; jeden díl arcibiskupství panonského prostíral se i za Dunaj v Srbsku; prošli oni Chorvatskem živé stopy po sobě zůstávajíce; došli oni na severu až ku Slovanům na Vysle a Labi; i všude učili a napomínali Slovary, aby v jednotě svaté víry a Církve hledali zálohu oné shody a lásky, oné síly a vespolného srozumění, beze kteréhož nijak s to nebyli postihnouti vyšších oněch účelů, o něž jim snažiti se bylo. Když to člověk rozváží, nemůže dost litovati toho, že národové slovanští neuměli podrobiti se naučení tak moudrému a spásonosnému. Kdy se to bylo stalo, dějiny Slovanův jiným by se byly braly směrem; ale co tehdy neučiněno, může nyní učiněno býti. Já pevně přesvědčen jsem, že Bůh hlavně proto dnes mezi Slovary probudil všeobecnou tužbu, aby se svatí apoštolé Cyrill a Methoděj víc než posud ctili a slavili, i že proto hlavně ponuknul otcovské srdce Lva XIII. aby Světce naše na výtečný stupeň před celým světem povýšil, aby nás upomněl na ony svaté rady a naučení, jež kdysi tu na světě dávali nám Světcové naši, a jež oni i podnes před trůnem Božím obnovují.

Kéž by tedy každý, kdo z nějakého vlivu v národě svém se těší, vlivu toho na to upotřebil, abychom co nejspíše, v jednotě svaté víry a Církve Boží se sdružili, a z ní chuť i sílu čerpali, abychom spravedlivých a šlechetných želání svých dosíci mohli. Pravda jest, že sv. apoštolé naši nikdy nestýkali se s největším a nejslavnějším plemenem slovanským, kteréž se tehdy teprva opravdověji v jeden celek sbírali a v dějinách lidstva mocněji vystupovati počínalo: ale proto právě obrovské plémě to nic nemělo s oněmi pletichami, jež tehdy v Byzancii nešťastný připravovaly rozkol. Právě plémě to nemělo by nikterak dopustiti, aby rozkol, který řecké jmeno i řeckou přirozenost na sobě nosí, slovanským byl a zůstal. I jednak bude moci po mínění a přesvědčení mém plémě to jen tehdy vnitřní i vnější těžkosti své přemáhati a poměr svůj k nejnadanějšímu plemenu slovanskému napraviti, přiblíží-li se svaté stolici římské, což chvála Bohu v době nynější se děje. Ostatně odplatí Bůh časem

slavnému národu tomu, jenž už proto zvláštního požehnání Božího zasluhuje, že ví a umí za nejsvětější na světě věc krev svou bez jakýchkoli sobeckých úmyslů na potoky prolévati.

Chystá se nyní všechen téměř slovanský svět, aby 6. dubna r. 1885 na Velehradě slavným oslavil způsobem tisíciletou památku úmrtí sv. Methoděje. Hledme, abychom se tam v počtu co nejhojnějším sešli, a Beránkem Božím, jenž snímá hříchy světa, se zapřísáhli: že budeme naučení sv. apoštolů svých věrně následovati, a v jednotě sv. víry a Církve záruku blaženosti a svornosti hledati.

Co pak se obzvláště nás v biskupství tomto týká: pamatujme všichni, že katedrální chrám náš zasvěcen jest sv. Petru, základu jednoty církevní. Zlatá slova, jež zrovna u vchodu do chrámu našeho do očí nám bijí: „Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev Svou, a brány pekelné jí nepřemohou“. Ať vezdy nás upomínají, že kromě ostatních povinností křesťanských máme i jednotu církevní pěstovati a dle možnosti šířiti. Oltář pak, zbudovaný ve chrámě tom ke cti a chvále svatých apoštolův našich, budiž nám pohnutkou, abychom i my duchem aspoň a modlitbou přidružili se onomu bratrstvu, jež často před oltářem tím klečívá, utíkajíc se ku Světcům našim s prosbou o sv. jednotu víry pro všechno Slovanstvo. Povinnost tu ukládají nám i okolnosti, v jakých v biskupství svém žijeme. Žijeme tu s bratřími obradů východních. Budme k nim plní lásky a dobřoty, a pamatujme, že nejjasnějším pravé víry důkazem jest čistá a dobročinná láska, že láska jest onou silnou mocí, která vše přemáhá, již ani smrt opřítí se nemůže. Milujme upřímně bratry, s nimiž žijeme, nejen proto, že jsou s námi jedna krev a jeden národ, a že oběma nám jedna kyne budoucnost; ale milujme je i proto, že jejich obrady církevní jsou krásny a významny, uvedeny do církve sv. Basilem a sv. Janem, jež i my i oni jakožto sv. miláčky Boží ctíme a vzýváme; že se na oltářích jejich pravý živý Bůh na spásu světa obětuje; že se ve chrámech jejich svaté slovo Boží hlásá; že v jejich svatopění čarovní hlasové východu tak se ozývají, jako u nás západu. Néposlouchejme nikterak těch, kdož nás každým způsobem chtějí rozdvojit; jsouť to očividně veřejní naši nepřátelé. Ona hnusná přísloví, jež samo peklo vymyslilo, aby zášť a nenávisť mezi námi rozsévati mohlo, vykořeňme navždy ze srdcí i z duší svých, a jakož už po nich u řečníkův našich stopy býti nemůže, tak ať ani v ústech našich nikdy a nikdy památky po

nich není. I jedni i druzí ctíme a vzýváme sv. Cyrilla a Methoděje; to jest dobře a Bohu i mile; ale svatá jmena ta ať nás v lásce a v bratrské svornosti tak spojují, abychom zůstali sice každý při tom, co nám jest svato a milo, co nám od věkův k duši i k srdci přirostlo, ale abychom se zároveň sdružili i v tom, co nám sv. apoštolé naši odporoučeli celým životem i působením svým, co nám v hodině smrti své jako sv. napomenutí zůstavili, co i nyní před tváří Boží obnovují a to jest: abychom vírou i Církví jedni byli a abychom jednotu tuto jakožto podmínku blaženosti své časné i věčné považovali. Amen.

I. O. G. D.